

НАКАЗАТЕЛЕН КОДЕКС

В сила от 01.05.1968 г.

Обн. ДВ. бр.26 от 2 Април 1968г., попр. ДВ. бр.29 от 12 Април 1968г., изм. ДВ. бр.92 от 28 Ноември 1969г., изм. ДВ. бр.26 от 30 Март 1973г., изм. ДВ. бр.27 от 3 Април 1973г., изм. ДВ. бр.89 от 15 Ноември 1974г., изм. ДВ. бр.95 от 12 Декември 1975г., изм. ДВ. бр.3 от 11 Януари 1977г., изм. ДВ. бр.54 от 11 Юли 1978г., изм. ДВ. бр.89 от 9 Ноември 1979г., изм. ДВ. бр.28 от 9 Април 1982г., попр. ДВ. бр.31 от 20 Април 1982г., изм. ДВ. бр.44 от 5 Юни 1984г., изм. ДВ. бр.41 от 28 Май 1985г., изм. ДВ. бр.79 от 11 Октомври 1985г., попр. ДВ. бр.80 от 15 Октомври 1985г., изм. ДВ. бр.89 от 18 Ноември 1986г., попр. ДВ. бр.90 от 21 Ноември 1986г., изм. ДВ. бр.37 от 16 Май 1989г., изм. ДВ. бр.91 от 24 Ноември 1989г., изм. ДВ. бр.99 от 22 Декември 1989г., изм. ДВ. бр.10 от 2 Февруари 1990г., изм. ДВ. бр.31 от 17 Април 1990г., изм. ДВ. бр.81 от 9 Октомври 1990г., изм. ДВ. бр.1 от 4 Януари 1991г., изм. ДВ. бр.86 от 18 Октомври 1991г., попр. ДВ. бр.90 от 1 Ноември 1991г., изм. ДВ. бр.105 от 19 Декември 1991г., доп. ДВ. бр.54 от 3 Юли 1992г., изм. ДВ. бр.10 от 5 Февруари 1993г., изм. ДВ. бр.50 от 1 Юни 1995г., изм. ДВ. бр.97 от 3 Ноември 1995г., изм. ДВ. бр.102 от 21 Ноември 1995г., изм. ДВ. бр.107 от 17 Декември 1996г., изм. ДВ. бр.62 от 5 Август 1997г., изм. ДВ. бр.85 от 26 Септември 1997г., изм. ДВ. бр.120 от 16 Декември 1997г., доп. ДВ. бр.83 от 21 Юли 1998г., изм. ДВ. бр.85 от 24 Юли 1998г., доп. ДВ. бр.132 от 10 Ноември 1998г., изм. ДВ. бр.133 от 11 Ноември 1998г., изм. ДВ. бр.153 от 23 Декември 1998г., изм. ДВ. бр.7 от 26 Януари 1999г., изм. ДВ. бр.51 от 4 Юни 1999г., изм. ДВ. бр.81 от 14 Септември 1999г., изм. ДВ. бр.21 от 17 Март 2000г., изм. ДВ. бр.51 от 23 Юни 2000г., изм. ДВ. бр.98 от 1 Декември 2000г., доп. ДВ. бр.41 от 24 Април 2001г., изм. ДВ. бр.101 от 23 Ноември 2001г., изм. ДВ. бр.45 от 30 Април 2002г., изм. ДВ. бр.92 от 27 Септември 2002г., изм. ДВ. бр.26 от 30 Март 2004г., изм. ДВ. бр.103 от 23 Ноември 2004г., изм. ДВ. бр.24 от 22 Март 2005г., изм. ДВ. бр.43 от 20 Май 2005г., изм. ДВ. бр.76 от 20 Септември 2005г., изм. ДВ. бр.86 от 28 Октомври 2005г., изм. ДВ. бр.88 от 4 Ноември 2005г., изм. ДВ. бр.59 от 21 Юли 2006г., изм. ДВ. бр.75 от 12 Септември 2006г., изм. ДВ. бр.102 от 19 Декември 2006г., изм. ДВ. бр.38 от 11 Май 2007г., изм. ДВ. бр.57 от 13 Юли 2007г., изм. ДВ. бр.64 от 7 Август 2007г., изм. ДВ. бр.85 от 23 Октомври 2007г., изм. ДВ. бр.89 от 6 Ноември 2007г., изм. ДВ. бр.94 от 16 Ноември 2007г., изм. ДВ. бр.19 от 22 Февруари 2008г., изм. ДВ. бр.67 от 29 Юли 2008г., изм. ДВ. бр.102 от 28 Ноември 2008г., изм. ДВ. бр.12 от 13 Февруари 2009г., изм. ДВ. бр.23 от 27 Март 2009г., изм. ДВ. бр.27 от 10 Април 2009г., изм. ДВ. бр.32 от 28 Април 2009г., изм. ДВ. бр.47 от 23 Юни 2009г., изм. ДВ. бр.80 от 9 Октомври 2009г., изм. ДВ. бр.93 от 24 Ноември 2009г., изм. ДВ. бр.102 от 22 Декември 2009г., изм. ДВ. бр.26 от 6 Април 2010г., изм. ДВ. бр.32 от 27 Април 2010г., изм. ДВ. бр.33 от 26 Април 2011г., изм. ДВ. бр.60 от 5 Август 2011г., доп. ДВ. бр.19 от 6 Март 2012г., изм. и доп. ДВ. бр.20 от 9 Март 2012г., изм. и доп. ДВ. бр.60 от 7 Август 2012г., изм. ДВ. бр.17 от 21 Февруари 2013г., доп. ДВ. бр.61 от 9 Юли 2013г., изм. и доп. ДВ. бр.84 от 27 Септември 2013г., изм. и доп. ДВ. бр.19 от 5 Март 2014г., изм. ДВ. бр.53 от 27 Юни 2014г., доп. ДВ. бр.107 от 24 Декември 2014г., изм. ДВ. бр.14 от 20 Февруари 2015г., изм. и доп. ДВ. бр.24 от 31 Март 2015г., доп. ДВ. бр.41 от 5 Юни 2015г., изм. и доп. ДВ. бр.74 от 26 Септември 2015г., изм. ДВ. бр.79 от 13 Октомври 2015г., доп. ДВ. бр.102 от 29 Декември 2015г., изм. ДВ. бр.32 от 22 Април 2016г., доп. ДВ. бр.47 от 21 Юни 2016г., изм. ДВ. бр.83 от 21 Октомври 2016г., изм. и доп. ДВ. бр.95 от 29 Ноември 2016г., изм. ДВ. бр.13 от 7 Февруари 2017г.

In order to view this page you need Adobe Flash Player 9 (or higher) equivalent support!

ОБЩА ЧАСТ

Глава първа.

ЗАДАЧА И ПРЕДЕЛИ НА ДЕЙСТВИЕ НА НАКАЗАТЕЛНИЯ КОДЕКС

Раздел I.

Задача на Наказателния кодекс

Чл.
1. (1)

(Изм. - ДВ, бр. 1 от 1991 г.) Наказателният кодекс има за задача да защитава от престъпни посегателства личността и правата на гражданите и цялостния установен в страната правов ред.

(2) За осъществяване на тази задача Наказателният кодекс определя кои общественоопасни деяния са престъпления и какви наказания се налагат за тях и установява случаите, когато вместо наказание могат да бъдат наложени мерки за обществено въздействие и възпитание.

Раздел II. Предел на действие на Наказателния кодекс

**Чл.
2. (1)**
За
всяко

престъпление се прилага онзи закон, който е бил в сила по време на извършването му.

(2) Ако до влизане на присъдата в сила последват различни закони, прилага се законът, който е най-благоприятен за дееца.

**Чл.
3. (1)**

Наказателният кодекс се прилага за всички престъпления, извършени на територията на Република България.

(2) Въпросът за отговорността на чужденци, които се ползват с имунитет по отношение на наказателната юрисдикция на Република България, се решава съобразно с приетите от нея норми на международното право.

**Чл.
4. (1)**

Наказателният кодекс се прилага към българските граждани и за извършените от тях престъпления в чужбина.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 75 от 2006 г., в сила от 13.10.2006 г.) Гражданин на Република България не може да бъде предаден на друга държава или на международен съд за целите на наказателно преследване, освен ако това е предвидено в международен договор, ратифициран, обнародван и влязъл в сила за Република България.

Чл.

5. Наказателният кодекс се прилага и към чужденци, извършили в чужбина престъпления от общ характер, с които се засягат интересите на Република България или на български гражданин.

**Чл.
6. (1)**

Наказателният кодекс се прилага и по отношение на чужденци, извършили в чужбина престъпление против мира и човечеството, с което се засягат интересите на друга държава или чужди граждани.

(2) Наказателният кодекс се прилага и за други престъпления, извършени от чужденци в чужбина, когато това е предвидено в международно съглашение, в което участва Република България.

**Чл.
7. В**

случаите на чл. 4 и 5 предварителното задържане и изтърпяното наказание в чужбина се приспадат. Когато двете наказания са разнородни, изтърпяното в чужбина наказание се взема предвид при определяне на наказанието от съда.

Чл.
8. (1)

(Предишен текст на чл. 8 - ДВ, бр. 33 от 2011 г., в сила от 27.05.2011 г.) Присъдата на чужд съд за престъпление, за което се прилага българският Наказателен кодекс, се взема предвид в случаите, установени с международно съглашение, в което участва Република България.

(2) (Нова - ДВ, бр. 33 от 2011 г., в сила от 27.05.2011 г.) Влязла в сила присъда, постановена в друга държава - членка на Европейския съюз, за деяние, което съставлява престъпление по българския Наказателен кодекс, се взема предвид във всяко наказателно производство, което се провежда срещу същото лице в Република България.

Глава втора. ПРЕСТЪПЛЕНИЕ

Раздел I. Общи положения

Чл.

9. (1) Престъпление е това общественноопасно деяние (действие или бездействие), което е извършено виновно и е обявено от закона за наказуемо.

(2) Не е престъпно деянието, което макар формално и да осъществява признаците на предвидено в закона престъпление, поради своята малозначителност не е общественноопасно или неговата обществена опасност е явно незначителна.

Чл.

10. (Изм. - ДВ, бр. 50 от 1995 г.) Общественоопасно е деянието, което застрашава или уврежда личността, правата на гражданите, собствеността, установения с Конституцията правов ред в Република България или други интереси, защитени от правото.

Чл.

11. (1)

Общественоопасното деяние е извършено виновно, когато е умишлено или непредпазливо.

(2) Деянието е умишлено, когато деецът е съзнавал общественноопасния му характер, предвиждал е неговите общественноопасни последици и е искал или допускал настъпването на тези последици.

(3) Деянието е непредпазливо, когато деецът не е предвиждал настъпването на общественноопасните последици, но е бил длъжен и е могъл да ги предвиди, или когато е предвиждал настъпването на тези последици, но е мислил да ги предотврати.

(4) Непредпазливите деяния са наказуеми само в предвидените от закона случаи.

(5) Когато законът квалифицира деянието като по-тежко престъпление поради настъпването на допълнителни общественноопасни последици, ако не се изисква умисъл за тези последици, деецът отговаря за по-тежкото престъпление, когато по отношение на тях е действувал непредпазливо.

Чл.

12. (1)

Не е общественноопасно деянието, което е извършено при неизбежна отбрана - за да се защитят от непосредствено противоправно нападение държавни или обществени интереси, личността или правата на отбраняващия се или на другото чрез причиняване вреди на нападателя в рамките на необходимите предели.

(2) Превишаване пределите на неизбежната отбрана има, когато защитата явно не съответствува на характера и опасността на нападението.

(3) (Изм. - ДВ, бр. 62 от 1997 г., изм. - ДВ, бр. 75 от 2006 г., в сила от 13.10.2006 г.) Няма превишаване пределите на неизбежната отбрана, ако нападението е извършено чрез проникване с насилие или с взлом в жилище.

(4) (Предишна ал. 3 - ДВ, бр. 62 от 1997 г., изм. - ДВ, бр. 28 от 1982 г., в сила от 01.07.1982 г.) Деецът не се наказва, когато извърши деянието при превишаване пределите на неизбежната отбрана, ако това се дължи на уплаха или смущение.

Чл.

12а. (1) (Нов - ДВ, бр. 62 от 1997 г.) Не е общественноопасно причиняването на вреди на лице, извършило престъпление при неговото задържане за предаване на органите на властта и предотвратяване на възможността за извършване на друго престъпление, ако няма друг начин за неговото задържане и ако при това задържане не е допуснато превишаване на необходимите и законосъобразни мерки.

(2) Необходимите мерки за задържане на лице, извършило престъпление, се превишават тогава, когато има явно несъответствие между характера и степента на обществената опасност на извършеното от задържаното лице престъпление и обстоятелствата по задържането, както и когато на лицето без необходимост се причинява явно прекомерна вреда. В тези случаи наказателна отговорност се носи само в случаите на умишлено причиняване на вредата.

Чл.

126. (Нов - ДВ, бр. 32 от 2010 г., в сила от 28.05.2010 г.) Не е общественоопасно деянието, извършено от лице, което е действало като служител под прикритие в рамките на определените му правомощия по закон.

Чл.**13. (1)**

Не е общественоопасно деянието, което е извършено от някого при крайна необходимост - за да спаси държавни или обществени интереси, както и свои или на друго лице лични или имотни блага от непосредствена опасност, която деецът не е могъл да избегне по друг начин, ако причинените от деянието вреди са по-малко значителни от предотвратените.

(2) Няма крайна необходимост, когато самото отбягване от опасността съставлява престъпление.

Чл.

13а. (Нов - ДВ, бр. 28 от 1982 г., в сила от 01.07.1982 г.) (1) Не е общественоопасно деянието, което е извършено при оправдан стопански риск - за да се постигне съществен общественополезен резултат или да се избягнат значителни вреди, ако то не противоречи на изрична забрана, установена с нормативен акт, отговаря на съвременните научно-технически постижения и опит, не поставя в опасност живота и здравето на друго лице и деецът е направил всичко, зависещо от него, за предотвратяване на настъпилите вредни последици.

(2) При решаване на въпроса, дали рискът е оправдан, се взема предвид и съотношението между очаквания положителен резултат и възможните отрицателни последици, както и вероятността за тяхното настъпване.

Чл.**14. (1)**

Незнанието на фактическите обстоятелства, които принадлежат към състава на престъплението, изключва умисъла относно това престъпление.

(2) Тази разпоредба се отнася и за непредпазливите деяния, когато самото незнание на фактическите обстоятелства не се дължи на непредпазливост.

Чл.**15. Не**

е виновно извършено деянието, когато деецът не е бил длъжен или не е могъл да предвиди настъпването на общественоопасните последици (случайно деяние).

Чл.**16. Не**

е виновно извършено деянието, което е осъществено в изпълнение на неправомерна служебна заповед, дадена по установения ред, ако тя не налага очевидно за дееца престъпление.

Чл.

16а. (1) (Нов - ДВ, бр. 84 от 2013 г., предишен текст на чл. 16а - ДВ, бр. 74 от 2015 г.) Не е виновно извършено деянието, което е осъществено от лице, пострадало от трафик на хора, когато е било принудено да го осъществи в пряка връзка с това му качество.

(2) (Нова - ДВ, бр. 74 от 2015 г.) Не е виновно извършено деянието, което е осъществено от непълнолетно лице, пострадало от престъпление по чл. 155, 156, 158а и чл. 188, ал. 2, или от непълнолетно лице, използвано за създаването на порнографски материал, когато е било принудено да го осъществи в пряка връзка с това му качество.

Раздел II. Приготовление и опит

Чл.
17. (1)

Приготовление е подготвянето на средства, намирането на съучастници и изобщо създаването на условия за извършване на намисленото престъпление, преди да е почнало неговото изпълнение.

(2) Приготовлението е наказуемо само в предвидените от закона случаи.

(3) Деецът не се наказва, когато по собствена подбуда се е отказал да извърши престъплението.

Чл.
18. (1)

Опитът е започнатото изпълнение на умишлено престъпление, при което изпълнителното деяние не е довършено или макар и да е довършено, не са настъпили предвидените в закона и искани от дееца общественоопасни последици на това престъпление.

(2) При опит деецът се наказва с наказанието, предвидено за довършеното престъпление, като се взема предвид степента на осъществяване на намерението и причините, поради които престъплението е останало недовършено.

(3) При опит деецът не се наказва, когато по собствена подбуда:

а) се е отказал да довърши изпълнението на престъплението или

б) е предотвратил настъпването на престъпните последици.

Чл.
19. В

случаите на чл. 17, ал. 3 и 18, ал. 3, ако деянието, в което са се изразили подготовлението или опитът, съдържа признаците на друго престъпление, деецът отговаря за това престъпление.

Раздел III. Съучастие

Чл.
20. (1)

Съучастници в извършването на умишлено престъпление са извършителите, подбудителите и помагачите.

(2) Извършител е този, който участва в самото изпълнение на престъплението.

(3) Подбудител е този, който умишлено е склонил другия да извърши престъплението.

(4) Помагач е този, който умишлено е улеснил извършването на престъплението чрез съвети, разяснения, обещание да се даде помощ след деянието, отстраняване на спънки, набавяне на средства или по друг начин.

Чл.
21. (1)

Всички съучастници се наказват с наказанието, предвидено за извършеното престъпление, като се вземат предвид характерът и степента на тяхното участие.

(2) Подбудителят и помагачът отговарят само за онова, за което умишлено са подбудили или подпомогнали извършителя.

(3) Когато поради определено лично свойство или отношение на дееца законът възвежда извършеното деяние в престъпление, за това престъпление отговарят и подбудителят, и помагачът, за които тези обстоятелства не са налице.

(4) Особените обстоятелства, поради които законът изключва, намалява или увеличава наказанието за някого от съучастниците, не се вземат предвид за останалите съучастници, по отношение на които тези обстоятелства не са налице.

**Чл.
22. (1)**

Подбудителят и помагачът не се наказват, ако по собствена подбуда се откажат от по-нататъшно участие и попречат да се извърши деянието или предотвратят настъпването на престъпните последици

(2) В тези случаи се прилага съответно разпоредбата на чл. 19.

Раздел IV. Множество престъпления

**Чл.
23. (1)**

Ако с едно деяние са извършени няколко престъпления или ако едно лице е извършило няколко отделни престъпления, преди да е имало влязла в сила присъда за което и да е от тях, съдът, след като определи наказание за всяко престъпление отделно, налага най-тежкото от тях.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 92 от 2002 г., в сила от 01.01.2005 г., изм. относно влизането в сила - ДВ, бр. 26 от 2004 г., в сила от 01.01.2004 г., изм. - ДВ, бр. 103 от 2004 г., в сила от 01.01.2005 г.) Наложеният обществен порицание и лишаване от права по чл. 37, ал. 1, т. 6, 7 и 9 се присъединяват към определеното най-тежко наказание. Ако е постановено лишаване от еднакви права, налага се онова от тях, което е за най-дълъг срок.

(3) Когато наказанията са различни по вид и някое от тях е глоба или конфискация, съдът може да го присъедини изцяло или отчасти към най-тежкото наказание.

Чл.

24. Когато наложените наказания са от един и същ вид, съдът може да увеличи определеното общо най-тежко наказание най-много с една втора, но така увеличеното наказание не може да надминава сбора от отделните наказания, нито максималния размер, предвиден за съответния вид наказание.

**Чл.
25. (1)**

Разпоредбите на чл. 23 и 24 се прилагат и когато лицето е осъдено с отделни присъди.

(2) В тези случаи, ако наказанието по някоя от присъдите е изтърпяно изцяло или отчасти, то се приспада, ако е от вида на определеното за изтърпяване общо наказание.

(3) (Изм. - ДВ, бр. 103 от 2004 г., в сила от 01.01.2005 г.) Изтърпяното наказание пробация се приспада изцяло от лишаването от свобода и обратно, като два дни пробация се зачитат за един ден лишаване от свобода.

(4) (Нова - ДВ, бр. 28 от 1982 г., в сила от 01.07.1982 г.) Когато по една или повече от присъдите лицето е било освободено от изтърпяване на наложеното наказание по реда на чл. 64, ал. 1 или на чл. 66, въпросът за изпълнението на общото наказание се решава при неговото определяне.

Чл.

26. (Изм. - ДВ, бр. 62 от 1997 г., изм. - ДВ, бр. 92 от 2002 г.) (1) Разпоредбите на чл. 23 - 25 не се прилагат в случаите на продължавано престъпление - когато две или повече деяния, които осъществяват поотделно един или различни състави на едно и също престъпление, са извършени през непродължителни периоди от време, при една и съща обстановка и при еднородност на вината, при което последващите се явяват от обективна и субективна страна продължение на предшестващите.

(2) При продължаваното престъпление деецът се наказва съобразно включените в него деяния, взети в тяхната съвкупност, и с причинения от тях общ престъпен резултат.

(3) Когато отделните деяния осъществяват различни състави, продължаваното престъпление се наказва по по-тежкия от тях, като се вземат предвид значението на деянията, извършени при квалифициращи обстоятелства, и на самите квалифициращи обстоятелства за цялостната престъпна дейност.

(4) Когато квалифициращите обстоятелства не се отразяват значително върху тежестта на цялостната престъпна дейност, последната се подвежда по по-лекия състав, като квалифициращите обстоятелства се вземат предвид при определяне на наказанието.

(5) Когато някои от деянията са довършени, а други представляват опит и довършените деяния не се отразяват значително върху характера на цялостната престъпна дейност, на дееца се налага наказание като за опит.

(6) Разпоредбите на този член не се прилагат по отношение на престъпление против личността на различни граждани и за престъпления, извършени след внасянето на обвинителния акт за тях в съда, както и за престъпления, извършени преди внасянето на обвинителния акт, но невключени в него.

**Чл.
27. (1)**

(Изм. - ДВ, бр. 28 от 1982 г., в сила от 01.07.1982 г.) Когато едно лице извърши престъпление, след като е осъдено с влязла в сила присъда на лишаване от свобода, но преди да е изтърпяло това наказание, съдът присъединява към неизтърпяната част изцяло или отчасти наказанието по втората присъда, ако то е лишаване от свобода. Определеното общо наказание не може да бъде по-малко от наказанието по втората присъда.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 28 от 1982 г., в сила от 01.07.1982 г.) Наказанието по втората присъда се присъединява изцяло, ако е лишаване от свобода повече от пет години или ако е наложено за престъпление, извършено повторно или представляващо опасен рецидив.

(3) Когато лицето е извършило престъпление след изтърпяване наказанието по предишната присъда, наложеното наказание за това престъпление се изтърпява изцяло.

**Чл.
28. (1)**

Предвиденото в особената част на този кодекс наказание за престъпление, извършено повторно, се налага, ако деецът е извършил престъпление, след като е бил осъден с влязла в сила присъда за друго такова престъпление.

(2) Тази разпоредба се прилага и когато се касае за еднакви по вид престъпления против обществената и личната собственост.

**Чл.
29. (1)**

Предвидените в особената част на този кодекс по-тежки наказания за престъпления, представляващи опасен рецидив, се налагат, когато деецът:

а) (изм. - ДВ, бр. 28 от 1982 г., в сила от 01.07.1982 г.) извърши престъплението, след като е бил осъждан за тежко умишлено престъпление на лишаване от свобода не по-малко от една година, изпълнението на което не е отложено по чл. 66;

б) (изм. - ДВ, бр. 28 от 1982 г., в сила от 01.07.1982 г.) извърши престъплението, след като е бил осъждан два или повече пъти на лишаване от свобода за умишлени престъпления от общ характер, ако поне за едно от тях изпълнението на наказанието не е отложено по чл. 66.

в) (зал. - ДВ, бр. 28 от 1982 г., в сила от 01.07.1982 г.)

(2) При прилагане разпоредбите на предходната алинея не се вземат предвид престъпленията, извършени от дееца като непълнолетен.

(3) (Нова - ДВ, бр. 95 от 1975 г.) Когато за дадено престъпление са предвидени едновременно състави за повторно извършване и за опасен рецидив и деянието осъществява признаците на двата състава, прилага се разпоредбата за опасния рецидив.

**Чл.
30. (1)**

Правилата на чл. 28 и 29 не се прилагат, ако са изтекли пет години от изтърпяване на наказанието по предишните присъди. Реабилитацията в този срок не изключва тяхното прилагане.

(2) (Нова - ДВ, бр. 28 от 1982 г., в сила от 01.07.1982 г.) При условно осъждане и при условно предсрочно освобождаване срокът по ал. 1 започва да тече от деня, в който е изтекъл изпитателният срок.

Глава трета. НАКАЗАТЕЛНООТГОВОРНИ ЛИЦА

**Чл.
31. (1)**

Наказателноотговорно е пълнолетното лице - навършило 18-годишна възраст, което в състояние на вменяемост извърши престъпление.

(2) Непълнолетно лице - навършило 14 години, но ненавършило 18 години - е наказателноотговорно, ако е могло да разбира свойството и значението на деянието и да ръководи постъпките си.

(3) (Изм. - ДВ, бр. 107 от 1996 г.) Непълнолетните, на които деянието не може да се вмени във вина, се настаняват по решение на съда във възпитателно училище-интернат или в друго подходящо заведение, ако това се налага от обстоятелствата на случая.

(4) По отношение на наказателната отговорност на непълнолетните се прилагат особените правила, предвидени в този кодекс.

**Чл.
32. (1)**

Не е наказателноотговорно малолетното лице - ненавършило 14-годишна възраст.

(2) По отношение на малолетните лица, извършили общественоопасни деяния могат да бъдат приложени съответни възпитателни мерки.

**Чл.
33. (1)**

Не е наказателноотговорно лицето, което действа в състояние на невменяемост - когато поради умствена недоразвитост или продължително или краткотрайно разстройство на съзнанието не е могло да разбира свойството или значението на извършеното или да ръководи постъпките си.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 95 от 1975 г.) Не се налага наказание на лице, което е извършило престъпление, когато до произнасяне на присъдата изпадне в разстройство на съзнанието, вследствие на което не може да разбира свойството или значението на своите постъпки или да ги ръководи. Такова лице подлежи на наказание, ако оздравее.

**Чл.
34. По**

отношение на лицата, указани в предходния член, в предвидените в този кодекс случаи могат да бъдат приложени съответни принудителни медицински мерки.

Глава четвърта. НАКАЗАНИЕ

Раздел I. Общи положения

**Чл.
35. (1)**

Наказателната отговорност е лична.

(2) Наказание може да се наложи само на лице, извършило предвидено в закона престъпление.

(3) Наказанието е съответно на престъплението.

(4) Наказание за престъпление се налага само от установените съдилища.

**Чл.
36. (1)**

Наказанието се налага с цел: 1) да се поправи и превъзпита осъденият към спазване законите и добрите нрави, 2) да се въздействува предупредително върху него и да му се отнеме възможността да върши други престъпления и 3) да се въздействува възпитателно и предупредително върху другите членове на обществото.

(2) Наказанието не може да има за цел причиняване на физическо страдание или унижаване на човешкото достойнство.

(3) (Нова - ДВ, бр. 153 от 1998 г.) В Република България няма смъртно наказание.

**Чл.
37. (1)**

Наказанията са:

1. (нова - ДВ, бр. 50 от 1995 г.) доживотен затвор;

1а. (предишна т. 1 - ДВ, бр. 50 от 1995 г.) лишаване от свобода;

2. (нова - ДВ, бр. 92 от 2002 г., в сила от 01.01.2005 г., изм. относно влизането в сила - ДВ, бр. 26 от 2004 г., в сила от 01.01.2004 г.) пробация;

2а. (предишна т. 2 - ДВ, бр. 92 от 2002 г., в сила от 01.01.2005 г., изм. относно влизането в сила - ДВ, бр. 26 от 2004 г., в сила от 01.01.2004 г., отм. - ДВ, бр. 103 от 2004 г., в сила от 01.01.2005 г.)

3. конфискация на налично имущество;

4. глоба;

5. (отм. - ДВ, бр. 92 от 2002 г., в сила от 01.01.2005 г., изм. относно влизането в сила - ДВ, бр. 26 от 2004 г., в сила от 01.01.2004 г.)

6. лишаване от право да се заема определена държавна или обществена длъжност;

7. лишаване от право да се упражнява определена професия или дейност;

8. (отм. - ДВ, бр. 92 от 2002 г., в сила от 01.01.2005 г., изм. относно влизането в сила - ДВ, бр. 26 от 2004 г., в сила от 01.01.2004 г.)

9. лишаване от право на получени ордени, почетни звания и отличия;

10. лишаване от военно звание;

11. обществено порицание.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 153 от 1998 г.) За най-тежките престъпления, които заплахват основите на републиката, както и за други особено опасни умишлени престъпления като временна и изключителна мярка се предвижда доживотен затвор без замяна.

Раздел II. Видове наказания

Чл.

38. (Изм. - ДВ, бр. 153 от 1998 г.) (1) Наказанието доживотен затвор без замяна, предвидено в особената част за даден вид престъпление, се налага само ако конкретно извършеното престъпление е изключително тежко и посочените в чл. 36 цели не могат да бъдат постигнати чрез по-леко наказание.

(2) Наказанието доживотен затвор без замяна не може да се наложи на лице, което по време на извършване на престъплението не е навършило двадесет години, а по отношение на военнослужещите, както и във военно време - осемнадесет години. Наказанието доживотен затвор без замяна не може да се наложи и на жена, която се е намирала в състояние на бременност по време на извършване на престъплението или на постановяване на присъдата.

Чл.

38а. (Нов - ДВ, бр. 50 от 1995 г.) (1) Доживотен затвор е принудително изолиране на осъдения до края на живота му в места за изтърпяване на наказанието лишаване от свобода.

(2) Доживотен затвор се налага, когато извършеното престъпление е изключително тежко.

(3) Доживотният затвор може да бъде заменен с наказание лишаване от свобода за срок от тридесет години, ако осъденият е изтърпял не по-малко от двадесет години.

(4) По време на изтърпяване на наказанието доживотен затвор не се зачитат работни дни.

(5) Изтърпяното наказание доживотен затвор се зачита за лишаване от свобода.

Чл.**39. (1)**

(Изм. - ДВ, бр. 28 от 1982 г., в сила от 01.07.1982 г., изм. - ДВ, бр. 89 от 1986 г.) Лишаването от свобода може да бъде от три месеца до двадесет години.

(2) (Ал. 2 отм., предишна ал. 3, изм. - ДВ, бр. 89 от 1986 г., изм. - ДВ, бр. 50 от 1995 г., изм. - ДВ, бр. 153 от 1998 г.) По изключение наказанието лишаване от свобода може да бъде за срок до тридесет години при замяна на доживотен затвор при множество престъпления по чл. 24 и 27, ал. 1, както и за някои особено тежки умишлени престъпления в случаите, специално указани в особената част на този кодекс.

Чл.**40. (1)**

(Изм. - ДВ, бр. 28 от 1982 г., в сила от 01.07.1982 г., изм. - ДВ, бр. 75 от 2006 г., в сила от 13.10.2006 г., изм. - ДВ, бр. 32 от 2016 г.) Наказанието лишаване от свобода се изтърпява в затворите, както и в поправителните домове и затворническите общежития към тях.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 89 от 1986 г., отм. - ДВ, бр. 92 от 2002 г.)

(3) По отношение на младите пълнолетни се полагат особени грижи.

(4) (Доп. - ДВ, бр. 75 от 2006 г., в сила от 13.10.2006 г.) По отношение на осъдени с тежка психопатия или страдащи от разстройство на съзнанието, което не изключва вменяемостта, както и по отношение на осъдени лица, които са зависими от наркотични вещества, се полагат съответни медицински грижи.

Чл.**41. (1)**

Изтърпяване на наказанието лишаване от свобода се съпровожда с подходящ, съответно заплатен общественополезен труд, чрез който се цели превъзпитанието на осъдените, както и създаването и повишаването на тяхната професионална квалификация.

(2) Наред с това се прилагат и други мерки за възпитание и образование.

(3) Положеният труд се зачита за намаляване срока на наказанието, като два работни дни се считат за три дни лишаване от свобода.

(4) (Изм. - ДВ, бр. 28 от 1982 г., в сила от 01.07.1982 г., изм. - ДВ, бр. 89 от 1986 г.) Когато осъденото лице при изтърпяване на наказанието лишаване от свобода системно се отклонява от общественополезен труд, извърши умишлено престъпление или тежки нарушения на установения ред и с това покаже, че не се поправя, съдът може да отмени изцяло или отчасти зачитането на работните дни от последните две години преди извършване на последното нарушение.

(5) (Ал. 5 отм., предишна ал. 6 - ДВ, бр. 89 от 1986 г.) Редът и начинът за изпълнение на наказанието лишаване от свобода, включително и особените грижи по ал. 3 на чл. 40, заплащането на труда на осъдените, както и настаняването им на работа след тяхното освобождаване се уреждат със закон.

(6) (Изм. - ДВ, бр. 89 от 1974 г., предишна ал. 7 - ДВ, бр. 89 от 1986 г., изм. - ДВ, бр. 27 от 2009 г., в сила от 01.06.2009 г., изм. - ДВ, бр. 13 от 2017 г., в сила от 07.02.2017 г.) Първоначалният режим на изтърпяване на наказанието лишаване от свобода се определя от съда съобразно разпоредбите на този кодекс и на специалния закон.

Чл. 42. (1)

Във военно време военният съд може да отложи до края на военните действия изпълнението на наложеното наказание лишаване от свобода, като изпрати осъдения в действащата армия. Отлагането на изпълнението може да се отмени, ако осъденият извърши ново престъпление.

(2) По предложение на началника съдът може напълно или отчасти да освободи осъдения, изпратен в действащата армия по реда на ал. 1, от изтърпяване на наложеното наказание, ако се прояви като добър защитник на родината.

(3) Съдът може и без предложение на началника да освободи напълно или отчасти от изтърпяване на наложеното наказание уволнения от действащата армия поради инвалидност.

Чл.

42а. (Нов - ДВ, бр. 92 от 2002 г., в сила от 01.01.2005 г., изм. относно влизането в сила - ДВ, бр. 26 от 2004 г., в сила от 01.01.2004 г., изм. - ДВ, бр. 103 от 2004 г., в сила от 01.01.2005 г.) (1) Пробацията е съвкупност от мерки за контрол и въздействие без лишаване от свобода, които се налагат заедно или поотделно.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 103 от 2004 г., в сила от 01.01.2005 г.) Пробационните мерки са:

1. задължителна регистрация по настоящ адрес;
2. задължителни периодични срещи с пробационен служител;
3. ограничения в свободното придвижване;
4. (изм. - ДВ, бр. 75 от 2006 г., в сила от 13.10.2006 г.) включване в курсове за професионална квалификация, програми за обществено въздействие;
5. поправителен труд;
6. безвъзмезден труд в полза на обществото.

(3) (Изм. - ДВ, бр. 103 от 2004 г., в сила от 01.01.2005 г.) Пробационните мерки са с продължителност:

1. от 6 месеца до три години - за мерките по ал. 2, т. 1 - 4;
2. от три месеца до две години - за поправителния труд;
3. от 100 до 320 часа годишно за не повече от три поредни години - за безвъзмездния труд в полза на обществото.

(4) (Изм. - ДВ, бр. 103 от 2004 г., в сила от 01.01.2005 г.) Мерките по ал. 2, т. 1 и 2 се налагат задължително на всички осъдени на пробация, а мерките по ал. 2, т. 5 и 6 не се налагат на непълнолетни лица, ненавършили 16-годишна възраст.

(5) Пробацията се изпълнява по ред, определен със закон.

Чл.

42б. (Нов - ДВ, бр. 103 от 2004 г., в сила от 01.01.2005 г.) (1) (Доп. - ДВ, бр. 27 от 2009 г., в сила от 01.06.2009 г.) Пробационната мярка задължителна регистрация по настоящ адрес е явяване и подписване на осъдения пред пробационния служител или определено от него длъжностно лице в съответствие с определената от съда периодичност, но не по-малко от два пъти седмично.

(2) Пробационната мярка задължителни периодични срещи с пробационен служител се провежда в пробационната служба, на чиято територия е настоящият адрес на осъдения. По изключение те може да се проведат на друго подходящо място, определено от пробационния служител, ако важни причини налагат това. Срещите са планирани или извънредни по искане на пробационния служител или осъдения.

(3) Пробационната мярка ограничения в свободното придвижване е налагане на една или няколко от следните забрани за:

1. посещаване на точно определени в присъдата места, райони и заведения;
2. напускане на населеното място за повече от 24 часа без разрешение от пробационния служител или прокурора;
3. напускане на жилището, което обитава, за определен период от денонощието.

(4) (Изм. - ДВ, бр. 75 от 2006 г., в сила от 13.10.2006 г.) Пробационната мярка включване в курсове за професионална квалификация, програми за обществено въздействие е насочена към трудова интеграция или изграждане на социални навици и умения за законосъобразно поведение на осъдения.

(5) Пробационната мярка безвъзмезден труд е труд, който се полага в полза на обществото без ограничаване на свободата на осъдения.

Чл.

43. (Изм. - ДВ, бр. 92 от 2002 г., изм. - ДВ, бр. 103 от 2004 г., в сила от 01.01.2005 г.) (1) Пробационната мярка поправителен труд се изпълнява по местоработата на осъдения и включва удръжки върху възнаграждението му от 10 до 25 на сто в полза на държавата. Времето, през което се изтърпява мярката, не се зачита за трудов стаж.

(2) Когато осъденият остане без работа, съдът заменя остатъка от поправителния труд с безвъзмезден труд в полза на обществото, като за един ден от остатъка се определя един час безвъзмезден труд. В този случай срокът на безвъзмездния труд може да бъде и под минимума по чл. 42а, ал. 3, т. 3.

(3) Разпоредбата на ал. 2 се прилага и когато осъденият напусне местоработата, където изтърпява наказанието, и в едномесечен срок не уведоми пробационния служител за новата си месторабота.

(4) Времето, през което не се внасят удръжките по ал. 1, не се зачита за изпълнение на пробационната мярка поправителен труд.

Чл.

43а. (Нов - ДВ, бр. 103 от 2004 г., в сила от 01.01.2005 г.) Ако осъденият без основателна причина не изпълнява наложената пробационна мярка, по предложение на съответния пробационен съвет съдът може да:

1. наложи друга пробационна мярка;

2. (доп. - ДВ, бр. 27 от 2009 г., в сила от 01.06.2009 г.) замени изцяло или отчасти пробацията с лишаване от свобода като два дни пробация се заменят с един ден лишаване от свобода; в тези случаи срокът на лишаването от свобода може да бъде и под минимума по чл. 39, ал. 1.

Чл.

44. (1)

Конфискацията е принудително и безвъзмездно отчуждаване в полза на държавата на принадлежащото на виновния имущество или на част от него, на определени имущества на виновния или на части от такива имущества.

(2) (Отм. - ДВ, бр. 62 от 1997 г.)

Чл.

45. (1)

Конфискация не се постановява, ако виновният не притежава налично имущество, което може да бъде предмет на това наказание.

(2) Не подлежат на конфискация необходимите на осъдения и на неговото семейство вещи за лично и домашно употребление, предметите, необходими за упражняване на занятието му, посочени в списък, приет от Министерския съвет, както и средствата за издръжка на семейството му за една година.

Чл.

46. При

конфискация държавата отговаря до размера на стойността на конфискуваното имущество за възстановяване на вредите, причинени с престъплението, и след това и за задълженията на осъдения, възникнали до възбуждането на наказателното преследване, когато останалото негово налично имущество не е достатъчно за възстановяване на вредите и за изплащане на задълженията.

Чл.

47. (1)

(Изм. - ДВ, бр. 28 от 1982 г., в сила от 01.07.1982 г., изм. - ДВ, бр. 10 от 1993 г., изм. - ДВ, бр. 92 от 2002 г.) Глобата се съобразява с имотното състояние, с доходите и семейните задължения на дееца, като при определяне на нейния размер се прилагат и разпоредбите на глава пета. Тя не може да бъде по-малка от 100 лева.

(2) Глобата се събира от имуществото, останало от осъдения, и след неговата смърт, ако присъдата е влязла в сила преди това.

(3) Вещите, които не подлежат на конфискация, не могат да се продават за принудително събиране на глобата.

Чл.

48. (Отм. - ДВ, бр. 92 от 2002 г., в сила от 01.01.2005 г., изм. относно влизането в сила - ДВ, бр. 26 от 2004 г., в сила от 01.01.2004 г.)

Чл.**49. (1)**

(Изм. - ДВ, бр. 92 от 2002 г., в сила от 01.01.2005 г., изм. относно влизането в сила - ДВ, бр. 26 от 2004 г., в сила от 01.01.2004 г.) Наказанията лишаване от права по чл. 37, ал. 1, точки 6 и 7, когато се налагат самостоятелно или с друго наказание, несвързано с лишаване от свобода, се постановяват за определен срок до три години в пределите, установени в особената част на този кодекс.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 54 от 1978 г.) Когато лишаването от такова право се налага заедно с лишаване от свобода, неговият срок може да надминава срока на последното най-много с три години, освен ако в особената част на този кодекс е предвидено друго.

(3) Срокът започва да тече от влизането на присъдата в сила, но осъденият не може да се ползува от правата, от които е лишен, преди да е изтърпял наказанието лишаване от свобода.

(4) Срокът на лишаването от права се намалява с толкова време, с колкото е намален срокът на лишаването от свобода поради помилване, работа или приспадане на предварителното задържане.

(5) (Изм. - ДВ, бр. 153 от 1998 г.) Осъденият на доживотен затвор без замяна се лишава от указаните в присъдата права завинаги.

Чл.**50. (1)**

Наказанията лишаване от право да се заема определена държавна или обществена длъжност и лишаване от право да се упражнява определена професия или дейност се налагат в предвидените от закона случаи, ако заемането на съответната длъжност или упражняването на съответната професия или дейност е несъвместимо с характера на извършеното престъпление.

(2) (Нова - ДВ, бр. 28 от 1982 г., в сила от 01.07.1982 г., отм. - ДВ, бр. 92 от 2002 г., в сила от 01.01.2005 г., изм. относно влизането в сила - ДВ, бр. 26 от 2004 г., в сила от 01.01.2004 г.)

(3) (Предишна ал. 2 - ДВ, бр. 28 от 1982 г., в сила от 01.07.1982 г.) Наказанията лишаване от право на получени ордени, почетни звания и отличия и лишаване от военно звание могат да бъдат наложени само при осъждане за тежки престъпления.

Чл.

51. След изтичане на срока осъденият може отново да упражнява правата, от които е бил лишен с присъдата. Това не се отнася до правата по чл. 37, ал. 1, точки 9 и 10, които могат да бъдат придобити отново само по установения за това ред.

Чл.

52. Наказанието обществено порицание се състои в публично порицаване на виновния, което се обявява пред съответния колектив, чрез печата или по друг подходящ начин съобразно с указаното в присъдата.

Чл.**53. (1)**

(Предишен текст на чл. 53 - ДВ, бр. 28 от 1982 г., в сила от 01.07.1982 г.) Независимо от наказателната отговорност отнемат се в полза на държавата:

а) вещите, които принадлежат на виновния и са били предназначени или са послужили за извършване на умишлено престъпление;

б) вещите, които принадлежат на виновния и са били предмет на умишлено престъпление - в случаите, изрично предвидени в особената част на този кодекс.

(2) (Нова - ДВ, бр. 28 от 1982 г., в сила от 01.07.1982 г.) Отнемат се в полза на държавата и:

а) вещите, предмет или средство на престъплението, притежаването на които е забранено, и

б) придобитото чрез престъплението, ако не подлежи на връщане или възстановяване. Когато придобитото липсва или е отчуждено, присъжда се неговата равностойност.

Глава пета. ОПРЕДЕЛЯНЕ НА НАКАЗАНИЕТО

Чл.**54. (1)**

Съдът определя наказанието в пределите, предвидени от закона за извършеното престъпление, като се ръководи от разпоредбите на общата част на този кодекс и като взема предвид:

степената на обществената опасност на деянието и дееца, подбудите за извършване на деянието и другите смекчаващи и отегчаващи вината обстоятелства.

(2) Смекчаващите обстоятелства обуславят налагането на по-леко наказание, а отегчаващите - на по-тежко наказание.

**Чл.
55. (1)**

При изключителни или многобройни смекчаващи обстоятелства, когато и най-лекото, предвидено в закона наказание се окаже несъразмерно тежко, съдът:

1. определя наказанието под най-ниския предел;

2. заменява:

а) (изм. - ДВ, бр. 153 от 1998 г.) доживотния затвор - с лишаване от свобода от петнадесет до двадесет години;

б) (изм. - ДВ, бр. 28 от 1982 г., в сила от 01.07.1982 г., изм. - ДВ, бр. 10 от 1993 г., изм. - ДВ, бр. 62 от 1997 г., изм. и доп. - ДВ, бр. 92 от 2002 г., в сила от 01.01.2005 г., изм. относно влизането в сила - ДВ, бр. 26 от 2004 г., в сила от 01.01.2004 г., изм. - ДВ, бр. 103 от 2004 г., в сила от 01.01.2005 г.) лишаването от свобода, когато не е предвиден най-ниският предел - с пробация, а за непълнолетните - с пробация или обществено порицание;

в) (изм. - ДВ, бр. 28 от 1982 г., в сила от 01.07.1982 г., изм. - ДВ, бр. 10 от 1993 г., изм. - ДВ, бр. 62 от 1997 г., изм. - ДВ, бр. 92 от 2002 г., в сила от 01.01.2005 г., изм. относно влизането в сила - ДВ, бр. 26 от 2004 г., в сила от 01.01.2004 г., изм. - ДВ, бр. 103 от 2004 г., в сила от 01.01.2005 г.) пробацията - с глоба от сто до петстотин лева.

(2) В случаите на точка 1 на предходната алинея, когато наказанието е глоба, съдът може да слезе под най-ниския предел най-много с една втора.

(3) В тези случаи съдът може да не наложи по-лекото наказание, което законът предвижда наред с наказанието лишаване от свобода.

(4) (Зал. - ДВ, бр. 28 от 1982 г., в сила от 01.07.1982 г.)

**Чл.
56. Не**

са смекчаващи и отегчаващи обстоятелства тези, които са взети предвид от закона при определяне на съответното престъпление.

**Чл.
57. (1)**

Когато в особената част на този кодекс е предвидена възможност за извършеното престъпление да бъде наложено едно измежду две или повече наказания, съдът определя най-подходящото по вид и размер наказание, като се ръководи от правилата на предходните членове.

(2) Когато в особената част на този кодекс е предвидена възможност за дадено престъпление да бъдат наложени едновременно две или повече наказания, съдът, като се ръководи от правилата на предходните членове, определя размера на всяко едно от тях така, че те в своята съвкупност да отговарят на целите, посочени в чл. 36.

Чл.

58. Съдът може да приложи разпоредбите на чл. 55 и в следните случаи:

а) при опит - поради недовършеността на престъплението, като съобрази и обстоятелствата по чл. 18, ал. 2;

б) при помагачество - когато степента на участие на дееца в престъплението е малка.

Чл.

58а. (Нов - ДВ, бр. 27 от 2009 г., изм. - ДВ, бр. 26 от 2010 г.) (1) При постановяване на осъдителна присъда в случаите по чл. 373, ал. 2 от Наказателно-процесуалния кодекс съдът определя наказанието лишаване от свобода, като се ръководи от разпоредбите на Общата част на този кодекс и намалява така определеното наказание с една трета.

(2) В случаите по чл. 57, ал. 1, когато съдът определи като най-подходящо по вид наказанието доживотен затвор без замяна, не го налага, а наказанието доживотен затвор заменя с лишаване от свобода от двадесет

до тридесет години.

(3) Съдът определя размера на наказанието лишаване от свобода в пределите на най-ниския минимален размер и най-високия максимален размер на наказанието лишаване от свобода, определено при условията на ал. 2 и наказанието лишаване от свобода, предвидено в Особената част на този кодекс.

(4) В случаите, когато едновременно са налице условията по ал. 1 - 3 и условията на чл. 55, съдът прилага само чл. 55, ако е по-благоприятен за дееца.

(5) Правилата по ал. 1 - 4 не се прилагат за предвидените в Особената част на този кодекс наказания по чл. 37, ал. 1, т. 2 - 11.

Чл. 59. (1)

(Изм. - ДВ, бр. 92 от 2002 г., в сила от 01.01.2005 г., изм. относно влизането в сила - ДВ, бр. 26 от 2004 г., в сила от 01.01.2004 г., изм. - ДВ, бр. 103 от 2004 г., в сила от 01.01.2005 г., изм. - ДВ, бр. 27 от 2009 г.)

Времето, през което осъденият е бил задържан или по отношение на него е била взета мярка за неотклонение домашен арест, се приспада при изпълнение на наказанието лишаване от свобода или пробация, както следва:

1. един ден задържане се зачита за един ден лишаване от свобода или за три дни пробация;
2. два дни домашен арест се зачитат за един ден лишаване от свобода или за два дни пробация.

(2) (Нова - ДВ, бр. 27 от 2009 г.) Задържане по смисъла на ал. 1 освен мярката за неотклонение задържане под стража е и всяко друго задържане по реда на Наказателнопроцесуалния кодекс, Закона за Министерството на вътрешните работи или друг закон, свързано с престъплението, за което лицето е осъдено или е било задържано за изпълнение на наказанието.

(3) (Нова - ДВ, бр. 28 от 1982 г., в сила от 01.07.1982 г., предишна ал. 2 - ДВ, бр. 27 от 2009 г.)

Разпоредбата на предходната алинея се прилага и когато осъденият е бил задържан по обвинение за друго престъпление, по което производството е било прекратено или е завършило с оправдателна присъда, ако по отношение на деянията би могла да се приложи разпоредбата на чл. 23, ал. 1.

(4) (Нова - ДВ, бр. 28 от 1982 г., в сила от 01.07.1982 г., изм. - ДВ, бр. 103 от 2004 г., в сила от 01.01.2005 г., предишна ал. 3 - ДВ, бр. 27 от 2009 г., доп. - ДВ, бр. 95 от 2016 г.) При изпълнение на наказанието лишаване от права по чл. 37, ал. 1, т. 6 и 7 се приспада времето, през което за същото деяние осъденият е бил лишен по административен ред или по реда на чл. 69а от Наказателно-процесуалния кодекс от възможността да упражнява тези права.

Глава шеста. ОСОБЕНИ ПРАВИЛА ЗА НЕПЪЛНОЛЕТНИТЕ

Чл.

60. Наказанието на непълнолетните се налага с цел преди всичко да бъдат те превъзпитани и подготвени за общественополезен труд.

Чл. 61. (1)

(Изм. - ДВ, бр. 89 от 1986 г., изм. - ДВ, бр. 75 от 2006 г., в сила от 13.10.2006 г.) По отношение на непълнолетен, извършил поради увлечение или лекомислие престъпление, което не представлява голяма обществена опасност, прокурорът може да реши да не се образува или да прекрати образуваното досъдебно производство, а съдът да реши да не бъде предаван за съдене или да не бъде осъден, ако спрямо него могат да се приложат успешно възпитателни мерки по Закона за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните.

(2) В тези случаи съдът може сам да наложи възпитателна мярка, като уведоми за това местната комисия за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните или ? изпрати преписката за налагане на такава мярка.

(3) (Изм. - ДВ, бр. 89 от 1986 г., изм. - ДВ, бр. 107 от 1996 г., изм. - ДВ, бр. 26 от 2004 г., изм. - ДВ, бр. 75 от 2006 г., в сила от 13.10.2006 г.) Когато прокурорът реши да не се образува досъдебно производство или да прекрати образуваното досъдебно производство, той изпраща преписката на комисията за налагане на възпитателна мярка.

**Чл.
62. На**

непълнолетните могат да бъдат наложени само следните наказания:

1. лишаване от свобода;
- 1а. (нова - ДВ, бр. 92 от 2002 г., в сила от 01.01.2005 г., изм. относно влизането в сила - ДВ, бр. 26 от 2004 г., в сила от 01.01.2004 г., изм. - ДВ, бр. 103 от 2004 г., в сила от 01.01.2005 г.) пробация;
2. обществено порицание;
3. (изм. - ДВ, бр. 103 от 2004 г., в сила от 01.01.2005 г.) лишаване от право да се упражнява определена професия или дейност по чл. 37, ал. 1, т. 7.

**Чл.
63. (1)**

За непълнолетните предвидените в особената част на този кодекс наказания се заменят:

1. (доп. - ДВ, бр. 50 от 1995 г., изм. - ДВ, бр. 153 от 1998 г.) доживотният затвор без замяна и доживотният затвор - с лишаване от свобода от три до десет години;
  2. лишаването от свобода за повече от десет години - с лишаване от свобода до пет години;
  3. лишаването от свобода за повече от пет години - с лишаване от свобода до три години;
  4. лишаването от свобода до пет години включително - с лишаване от свобода до две години, но не повече от предвиденото от закона;
  5. (изм. - ДВ, бр. 92 от 2002 г., в сила от 01.01.2005 г., изм. относно влизането в сила - ДВ, бр. 26 от 2004 г., в сила от 01.01.2004 г., изм. - ДВ, бр. 103 от 2004 г., в сила от 01.01.2005 г., изм. - ДВ, бр. 75 от 2006 г., в сила от 13.10.2006 г.) глобата - с обществено порицание;
  6. (нова - ДВ, бр. 92 от 2002 г., в сила от 01.01.2005 г., изм. относно влизането в сила - ДВ, бр. 26 от 2004 г., в сила от 01.01.2004 г.) пробацията за ненавършилите 16-годишна възраст непълнолетни - с обществено порицание.
- (2) (Изм. - ДВ, бр. 28 от 1982 г., в сила от 01.07.1982 г.) На непълнолетните, навършили шестнадесетгодишна възраст, предвидените в особената част на този кодекс наказания се заменят:
1. (доп. - ДВ, бр. 50 от 1995 г., изм. - ДВ, бр. 153 от 1998 г.) доживотният затвор без замяна, доживотният затвор и лишаването от свобода за повече от петнадесет години - с лишаване от свобода от пет до дванадесет години;
  2. лишаването от свобода за повече от десет години - с лишаване от свобода от две до осем години.
- (3) (Изм. - ДВ, бр. 28 от 1982 г., в сила от 01.07.1982 г.) В пределите по предходните алинеи съдът определя наказанието съобразно с правилата на глава пета.

**Чл.
64. (1)**

- (Изм. - ДВ, бр. 107 от 1996 г.) Когато определеното наказание е лишаване от свобода по-малко от една година и неговото изпълнение не е отложено по чл. 66, непълнолетният се освобождава от изтърпяването му и съдът го настанява във възпитателно училище-интернат или му налага друга възпитателна мярка, предвидена в Закона за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните.
- (2) (Изм. - ДВ, бр. 107 от 1996 г.) По предложение на прокурора или на съответната местна комисия за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните съдът може и след постановяване на присъдата да замени настаняването във възпитателно училище-интернат с друга възпитателна мярка.
- (3) Правилото на ал. 1 не се прилага:
- а) когато непълнолетният е извършил престъпление по време на изтърпяване наказанието лишаване от свобода и
  - б) когато е осъден, след като е навършил пълнолетие.
- (4) Правилото на ал. 1 не се прилага и в случаите на повторно осъждане, ако съдът намери, че за поправянето и превъзпитанието на дееца се налага той да изтърпи наказанието лишаване от свобода и когато:
- а) неговият срок не е по-малък от шест месеца или
  - б) ако деецът вече е изтърпял наказание лишаване от свобода.

**Чл.
65. (1)**

Непълнолетните до навършване на пълнолетие изтърпяват наказанието лишаване от свобода в поправителен дом.

- (2) (Изм. - ДВ, бр. 75 от 2006 г., в сила от 13.10.2006 г.) След навършване на пълнолетие те се преместват в затвор или в затворническо общежитие. За довършване на тяхното образование или квалификация по предложение на педагогическия съвет с разрешение на прокурора те могат да бъдат оставени в поправителния дом до навършване на двадесет години.

Глава седма. ОСВОБОЖДАВАНЕ ОТ ИЗТЪРПЯВАНЕ НА НАЛОЖЕНО НАКАЗАНИЕ

Раздел I. Условно осъждане

Чл. 66. (1)

(Изм. - ДВ, бр. 28 от 1982 г., в сила от 01.07.1982 г., попр. бр. 31 от 1982 г., изм. - ДВ, бр. 92 от 2002 г., в сила от 01.01.2005 г., изм. относно влизането в сила - ДВ, бр. 26 от 2004 г., в сила от 01.01.2004 г.) Когато съдът налага наказание лишаване от свобода до три години, той може да отложи изпълнението на наложеното наказание за срок от три до пет години, ако лицето не е осъждано на лишаване от свобода за престъпление от общ характер и ако съдът намери, че за постигане целите на наказанието и преди всичко за поправянето на осъдения не е наложително да изтърпи наказанието.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 92 от 2002 г., в сила от 01.01.2005 г., изм. относно влизането в сила - ДВ, бр. 26 от 2004 г., в сила от 01.01.2004 г.) Изпитателният срок не може да надминава срока на наложеното наказание лишаване от свобода с повече от три години.

(3) (Отм. - ДВ, бр. 92 от 2002 г., в сила от 01.01.2005 г., изм. относно влизането в сила - ДВ, бр. 26 от 2004 г., в сила от 01.01.2004 г.)

(4) (Нова - ДВ, бр. 28 от 1982 г., в сила от 01.07.1982 г., доп. - ДВ, бр. 75 от 2006 г., в сила от 13.10.2006 г.) През изпитателния срок осъденият е длъжен да работи или да учи, освен ако е задължен да се лекува.

Чл. 67. (1)

Когато отложи изпълнението на наказанието, съдът може да възложи на съответната обществена организация или трудов колектив с тяхно съгласие полагането на възпитателни грижи спрямо осъдения през изпитателния срок.

(2) Когато липсва такова съгласие или когато съдът намери това за необходимо, той възлага на определено лице възпитателните грижи за условно осъдения. Ако условно осъденият има местоживеенето си в друго населено място, това лице се определя от съответния районен съд.

(3) (Нова - ДВ, бр. 92 от 2002 г., в сила от 01.01.2005 г., изм. относно влизането в сила - ДВ, бр. 26 от 2004 г., в сила от 01.01.2004 г., изм. - ДВ, бр. 27 от 2009 г.) Когато отложеното наказание лишаване от свобода е не по-малко от шест месеца, съдът може да постанови една от пробационните мерки по чл. 42а, ал. 2, т. 1 - 4 през изпитателния срок.

(4) (Нова - ДВ, бр. 28 от 1982 г., в сила от 01.07.1982 г., отм., предишна ал. 3 - ДВ, бр. 92 от 2002 г., в сила от 01.01.2005 г., изм. относно влизането в сила - ДВ, бр. 26 от 2004 г., в сила от 01.01.2004 г.) Когато отложи изпълнението на наказанието по отношение на непълнолетен, съдът уведомява съответната местна комисия, която организира полагането на възпитателните грижи.

(5) (Изм. - ДВ, бр. 95 от 1975 г., предишна ал. 4 - ДВ, бр. 28 от 1982 г., в сила от 01.07.1982 г.) Общият контрол относно възпитателните грижи и поведението на условно осъдените се осъществява от районния съд по местоживеенето им.

(6) (Предишна ал. 5 - ДВ, бр. 28 от 1982 г., в сила от 01.07.1982 г.) Редът и начинът за прилагане разпоредбите на предходните алинеи се уреждат със закон.

Чл. 68. (1)

Ако до изтичане на определения от съда изпитателен срок осъденият извърши друго умишлено престъпление от общ характер, за което, макар и след този срок, му бъде наложено наказание лишаване от свобода, той изтърпява и отложеното наказание.

(2) Ако при условията на ал. 1 осъденият извърши непредпазливо престъпление, съдът може да постанови отложеното наказание да не бъде изтърпяно или да бъде изтърпяно изцяло или отчасти.

(3) (Изм. - ДВ, бр. 28 от 1982 г., в сила от 01.07.1982 г., изм. - ДВ, бр. 92 от 2002 г., в сила от 01.01.2005 г., изм. относно влизането в сила - ДВ, бр. 26 от 2004 г., в сила от 01.01.2004 г., изм. - ДВ, бр. 103 от 2004 г., в сила от 01.01.2005 г.) Ако условно осъденият не изпълнява без основателна причина някоя от определените му по реда на чл. 67, ал. 3 пробационни мерки, съдът може по предложение на пробационния съвет да я замени с друга или да постанови да изтърпи изцяло или отчасти отложеното наказание лишаване от свобода.

(4) (Нова - ДВ, бр. 75 от 2006 г., в сила от 13.10.2006 г.) Ако условно осъденият без основателна причина прекъсне лечението, съдът постановява да изтърпи изцяло отложеното наказание лишаване от свобода.

(5) (Изм. - ДВ, бр. 28 от 1982 г., в сила от 01.07.1982 г., предишна ал. 4 - ДВ, бр. 75 от 2006 г., в сила от 13.10.2006 г.) Извън случаите по предходните алинеи отложеното наказание не се изтърпява.

Чл. 69. (1)

По отношение на лице, осъдено условно за престъпление, което то е извършило като непълнолетно, изпитателният срок е от една до три години.

(2) По отношение на такова лице в случаите на ал. 1 на предходния член съдът може да постанови то да бъде освободено отчасти или изцяло от изтърпяване на наказанието, чието изпълнение е било отложено.

Чл.

69а. (Нов - ДВ, бр. 28 от 1982 г., в сила от 01.07.1982 г., изм. - ДВ, бр. 103 от 2004 г., в сила от 01.01.2005 г., изм. - ДВ, бр. 75 от 2006 г., в сила от 13.10.2006 г.) В случаите по чл. 68, ал. 2, 3 и 5 и чл. 69, ал. 2, ако осъденият в изпитателния срок извърши ново престъпление от общ характер, за което му е наложено наказание лишаване от свобода, или продължава да не изпълнява без основателна причина някоя от определените му по реда на чл. 67, ал. 3 пробационни мерки, той изтърпява останалата част от наказанието.

Раздел II. Предсрочно освобождаване

Чл.**70. (1)**

(Изм. - ДВ, бр. 153 от 1998 г., доп. - ДВ, бр. 103 от 2004 г., в сила от 01.01.2005 г., изм. - ДВ, бр. 27 от 2009 г., изм. - ДВ, бр. 13 от 2017 г., в сила от 07.02.2017 г.) Съдът може да постанови условно предсрочно освобождаване от изтърпяване на останалата част от наказанието лишаване от свобода по отношение на осъден, който е дал доказателства за своето поправяне и е изтърпял фактически:

1. не по-малко от една втора от наложеното наказание;
  2. не по-малко от две трети от наложеното наказание в случаите на опасен рецидив.
- (2) (Изм. - ДВ, бр. 92 от 2002 г., отм. - ДВ, бр. 13 от 2017 г., в сила от 07.02.2017 г.)
- (3) (Отм. - ДВ, бр. 13 от 2017 г., в сила от 07.02.2017 г.)
- (4) (Изм. - ДВ, бр. 92 от 2002 г., в сила от 01.01.2005 г., изм. относно влизането в сила - ДВ, бр. 26 от 2004 г., в сила от 01.01.2004 г.) Условното предсрочно освобождаване засяга и срока на наказанията лишаване от права по чл. 37, ал. 1, точки 6 и 7.
- (5) (Изм. - ДВ, бр. 92 от 2002 г., в сила от 01.01.2005 г., изм. относно влизането в сила - ДВ, бр. 26 от 2004 г., в сила от 01.01.2004 г.) При условно предсрочно освобождаване съдът може да освободи осъдения от изтърпяване на наложеното му наказание лишаване от права по чл. 37, ал. 1, точки 6 или 7.
- (6) (Изм. - ДВ, бр. 28 от 1982 г., в сила от 01.07.1982 г., доп. - ДВ, бр. 92 от 2002 г., в сила от 01.01.2005 г., изм. относно влизането в сила - ДВ, бр. 26 от 2004 г., в сила от 01.01.2004 г., доп. - ДВ, бр. 103 от 2004 г., в сила от 01.01.2005 г., изм. - ДВ, бр. 27 от 2009 г., изм. - ДВ, бр. 13 от 2017 г., в сила от 07.02.2017 г.) При условното предсрочно освобождаване за осъдения се установява изпитателен срок в размер на неизтърпяната част от наказанието. В рамките на изпитателния срок, но за не повече от три години, съдът може да постанови една от пробационните мерки по чл. 42а, ал. 2, т. 1 - 4, като взема предвид доклад от пробационния служител.
- (7) (Доп. - ДВ, бр. 92 от 2002 г., в сила от 01.01.2005 г., изм. относно влизането в сила - ДВ, бр. 26 от 2004 г., в сила от 01.01.2004 г.) Освободеният предсрочно изтърпява отделно и неизтърпяната част от наказанието, ако в изпитателния срок извърши ново умишлено престъпление, за което се предвижда наказание лишаване от свобода или не изпълнява постановената пробация. Ако в този срок предсрочно освободеният извърши непредпазливо престъпление, съдът може да постанови отложеното наказание да не бъде изтърпяно или да бъде изтърпяно изцяло или отчасти.
- (8) В случаите на предходната алинея осъденият изтърпява изцяло наказанието, от което е бил освободен по ал. 5 на този член.
- (9) Срокът за реабилитация по чл. 86 при условното предсрочно освобождаване започва да тече от момента на изтичане на изпитателния срок.

Чл.**71. (1)**

Съдът може предсрочно да освободи осъдения на лишаване от свобода непълнолетен, ако се е поправил, след като е изтърпял фактически не по-малко от една трета от наложеното му наказание.

- (2) По отношение на лице, осъдено за престъпление, което то е извършило като непълнолетно, след навършване на пълнолетието относно действието на предсрочното освобождаване се прилагат разпоредбите на чл. 70.

Чл.

72. (Отм. - ДВ, бр. 92 от 2002 г., в сила от 01.01.2005 г., изм. относно влизането в сила - ДВ, бр. 26 от 2004 г., в сила от 01.01.2004 г.)

**Чл.
73. (1)**

(Изм. - ДВ, бр. 75 от 2006 г., в сила от 13.10.2006 г.) По отношение на предсрочно освободените съдът възлага организирането на надзора и възпитателните грижи за тях през изпитателния срок на съответната комисия, а за непълнолетните - на съответната местна комисия за борба с противообществените прояви на малолетните и непълнолетните.

(2) Когато това е необходимо, съдът възлага надзора и възпитателните грижи на определена обществена организация с нейно съгласие или на определено лице, като уведомява за това наблюдателната или местната комисия.

(3) Общият контрол и ръководството относно възпитателните грижи и поведението на предсрочно освободените се осъществява от районния съд по местоживеенето им.

(4) Редът и начинът за прилагане разпоредбите на предходните алинеи се уреждат със закон.

Раздел III. Помилване

Чл.

74. (Доп. - ДВ, бр. 75 от 2006 г., в сила от 13.10.2006 г.) Президентът може чрез помилване да опрости изцяло или отчасти наложеното наказание, а смъртното наказание, доживотния затвор без замяна и доживотния затвор - да опрости или замени.

Глава осма. ОСВОБОЖДАВАНЕ ОТ НАКАЗАТЕЛНА ОТГОВОРНОСТ

Раздел I.

Условно освобождаване от наказателна отговорност с предаване на обществено поръчителство

Чл.

75. (Отм. - ДВ, бр. 62 от 1997 г.)

Чл.

76. (Отм. - ДВ, бр. 62 от 1997 г.)

Раздел II.

Освобождаване от наказателна отговорност с налагане на мерки за обществено въздействие от другарския съд

Чл.

77. (Отм. - ДВ, бр. 105 от 1991 г.)

Раздел III.

Освобождаване от наказателна отговорност на непълнолетни с прилагане на възпитателни мерки

**Чл.
78. В**

случаите, посочени в чл. 61, непълнолетният може да бъде освободен от наказателна отговорност, като се приложи съответна възпитателна мярка.

Раздел IV. Освобождаване от наказателна отговорност с налагане на административно наказание

Чл.

78а. (Нов - ДВ, бр. 28 от 1982 г., в сила от 01.07.1982 г.) (1) (Изм. - ДВ, бр. 10 от 1993 г., изм. - ДВ, бр. 62 от 1997 г., изм. - ДВ, бр. 21 от 2000 г., изм. - ДВ, бр. 75 от 2006 г., в сила от 13.10.2006 г., изм. - ДВ, бр. 26 от 2010 г.) Пълнолетно лице се освобождава от наказателна отговорност от съда и му се налага наказание от хиляда до пет хиляди лева, когато са налице едновременно следните условия:

а) (изм. - ДВ, бр. 86 от 2005 г., в сила от 29.04.2006 г.) за престъплението се предвижда наказание лишаване от свобода до три години или друго по-леко наказание, когато е умишлено, или лишаване от свобода до пет години или друго по-леко наказание, когато е непредпазливо;

б) деецът не е осъждан за престъпление от общ характер и не е освобождаван от наказателна отговорност по реда на този раздел;

в) причинените от престъплението имуществени вреди са възстановени.

(2) (Отм. - ДВ, бр. 21 от 2000 г.)

(3) (Отм. - ДВ, бр. 21 от 2000 г.)

(4) Съдът, който налага глобата по ал. 1, може да наложи и административно наказание лишаване от право да се упражнява определена професия или дейност за срок до три години, ако лишаване от такова право е предвидено за съответното престъпление.

(5) Когато за извършеното престъпление е предвидено само глоба или глоба и друго по-леко наказание, административното наказание не може да надвишава размера на тази глоба.

(6) (Нова - ДВ, бр. 26 от 2010 г.) Когато са налице основанията по ал. 1 и деянието е извършено от непълнолетно лице, съдът го освобождава от наказателна отговорност, като му налага административно наказание лишаване от право да се упражнява определена професия или дейност за срок до три години, ако лишаване от такова право е предвидено за съответното престъпление.

(7) (Нова - ДВ, бр. 86 от 2005 г., в сила от 29.04.2006 г., изм. - ДВ, бр. 75 от 2006 г., в сила от 13.10.2006 г., доп. - ДВ, бр. 27 от 2009 г., предишна ал. 6 - ДВ, бр. 26 от 2010 г., изм. - ДВ, бр. 95 от 2016 г.) Алинеи 1 - 6 не се прилагат, ако причиненото увреждане е тежка телесна повреда или смърт, или деецът е бил в пияно състояние, както и при множество престъпления както и когато престъплението е извършено спрямо орган на власт при или по повод изпълнение на службата му.

Раздел V. Определяне вида на освобождаване от наказателна отговорност

Чл.

78б. (Отм. - ДВ, бр. 62 от 1997 г.)

Глава девета. ПОГАСЯВАНЕ НА НАКАЗАТЕЛНОТО ПРЕСЛЕДВАНЕ И НА НАЛОЖЕНОТО НАКАЗАНИЕ

Чл.
79. (1)

Наказателното преследване и изпълнението на наказанието се изключват:

1. когато деецът умре;
2. когато е изтекла предвидената от закона давност;
3. когато е последвала амнистия.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 74 от 2015 г. (*)) Не се изключват по давност наказателното преследване и изпълнението на наказанието по отношение на:

1. престъпления против мира и човечеството;
2. (обявена за противоконституционна с РКС № 12 от 2016 г. - ДВ, бр. 83 от 2016 г.) **тежки престъпления по глава втора, раздел I, раздел II, раздел IV и раздел V; глава трета, раздел I, раздел II и раздел III; глава единадесета, раздел III от особената част на Наказателния кодекс, извършени в периода от 9 септември 1944 г. до 10 ноември 1989 г. от членове на ръководни органи на Българската комунистическа партия, както и от трети лица, на които са възложени ръководни длъжностни или партийни функции.**

**Чл.
80. (1)**

Наказателното преследване се изключва по давност, когато то не е възбудено в продължение на:

1. (изм. - ДВ, бр. 31 от 1990 г., изм. - ДВ, бр. 153 от 1998 г.) двадесет години за деяния, наказуеми с доживотен затвор без замяна, доживотен затвор, и 35 години за убийство на две или повече лица;
2. петнадесет години за деяния, наказуеми с лишаване от свобода повече от десет години;
3. десет години за деяния, наказуеми с лишаване от свобода повече от три години;
4. (изм. - ДВ, бр. 62 от 1997 г.) пет години за деяние, наказуемо с лишаване от свобода повече от една година, и
5. (изм. - ДВ, бр. 26 от 2010 г.) три години за всички останали случаи.

(2) Давностните срокове по предходната алинея за престъпления, извършени от непълнолетни, се определят, след като се съобрази заменяването на наказанията по чл. 63.

(3) Давността за преследване започва от довършването на престъплението, при опит и приготвление - от деня, когато е извършено последното действие, а за престъпленията, които траят непрекъснато, както и за продължаваните престъпления - от прекратяването им.

**Чл.
81. (1)**

Давността спира, когато започването или продължаването на наказателното преследване зависи от разрешаването на някой предварителен въпрос с влязъл в сила съдебен акт.

(2) Давността се прекъсва с всяко действие на надлежните органи, предприето за преследване, и то само спрямо лицето, срещу което е насочено преследването. След свършване на действието, с което е прекъсната давността, започва да тече нова давност.

(3) Независимо от спирането или прекъсването на давността наказателното преследване се изключва, ако е изтекъл срок, който надвишава с една втора срока, предвиден в предходния член.

**Чл.
82. (1)**

Наложено наказание не се изпълнява, когато са изтекли:

1. (Изм. - ДВ, бр. 153 от 1998 г.) двадесет години, ако наказанието е доживотен затвор без замяна или доживотен затвор;
2. петнадесет години, ако наказанието е лишаване от свобода повече от десет години;
3. десет години, ако наказанието е лишаване от свобода от три до десет години;
4. пет години, ако наказанието е лишаване от свобода по-малко от три години, и
5. две години за всички останали случаи.

(2) Давността за изпълнение на наказанието започва да тече от деня, когато присъдата е влязла в сила, а по отношение на наказанието, чието изпълнение е било отложено съгласно чл. 66 - от влизане в сила на присъдата или определението по чл. 68.

(3) Давността се прекъсва с всяко действие на надлежните органи, предприето спрямо осъдения за изпълнение на присъдата. След свършване на действието, с което се прекъсва давността, започва да тече нова давност.

(4) Независимо от спирането или прекъсването на давността наказанието не се изпълнява, ако е изтекъл срок, който надвишава с една втора срока, предвиден в алинея 1.

(5) (Нова - ДВ, бр. 28 от 1982 г., в сила от 01.07.1982 г.) Разпоредбата на предходната алинея не се прилага по отношение на глобата, когато за събирането ? е образувано изпълнително производство.

Чл.

83. Амнистията заличава престъпния характер на определен вид извършени деяния или освобождава от наказателна отговорност и от последиците на осъждането за определени престъпления.

**Чл.
84. (1)**

За престъпления, които се преследват по тѣжба на пострадалия, наказателното преследване не се възбужда, макар давността да не е изтекла, ако не се подаде тѣжба в шестмесечен срок от деня, когато пострадалият узнае, че престъплението е извършено.

(2) Ако пострадалият умре, преди да е изтекъл този срок, тѣжбата може да се подаде от неговите наследници до изтичането му.

(3) За тези престъпления наказанието не се изпълнява, ако тѣжителят е поискал това, преди да започне неговото изпълнение.

Глава десета. РЕАБИЛИТАЦИЯ

**Чл.
85. (1)**

(Предишен текст на чл. 85 - ДВ, бр. 28 от 1982 г., в сила от 01.07.1982 г.) Реабилитацията заличава осъждането и отменя за в бъдеще последиците, които законите свързват със самото осъждане, освен ако в някое отношение със закон или указ е установено противното.

(2) (Нова - ДВ, бр. 28 от 1982 г., в сила от 01.07.1982 г.) Разпоредбата на предходната алинея не се прилага по отношение на осъдените за престъпления против мира и човечеството.

**Чл.
86. (1)**

Реабилитацията настъпва по право в следните случаи:

1. когато лицето е осъдено условно, ако в изпитателния срок не е извършило друго престъпление, поради което следва да изтърпи отложеното наказание;
  2. (изм. - ДВ, бр. 92 от 2002 г., в сила от 01.01.2005 г., изм. относно влизането в сила - ДВ, бр. 26 от 2004 г., в сила от 01.01.2004 г., изм. - ДВ, бр. 103 от 2004 г., в сила от 01.01.2005 г.) когато е осъдено на лишаване от свобода до три години или на пробация, ако в течение на три години от изтичане на срока на наложеното с присъдата или намаленото с работа или помилване наказание не е извършено друго престъпление, наказуемо с лишаване от свобода или с по-тежко наказание;
  3. когато е осъдено заедно или поотделно на глоба, обществено порицание или лишаване от права, ако в течение на една година от изпълнение на наказанието не е извършило друго престъпление от общ характер, и
  4. когато е осъдено като непълнолетно, ако в течение на две години от изтърпяване на наказанието не е извършило друго престъпление от общ характер, за което му е наложено наказание лишаване от свобода.
- (2) (Изм. - ДВ, бр. 28 от 1982 г., в сила от 01.07.1982 г.) Реабилитацията по право не настъпва за престъпление, извършено от пълнолетно лице, което е било веднъж реабилитирано.

**Чл.
87. (1)**

Вън от случаите по предходния член всеки осъден може да бъде реабилитиран от съда, който е издал присъдата като първа инстанция, ако в течение на три години от изтичане на срока на наложеното с присъдата или намалено с работа или помилване наказание не е извършил друго престъпление, наказуемо с лишаване от свобода или с по-тежко наказание:

1. ако е имал добро поведение и
  2. ако при умишлено престъпление е възстановил причинените вреди.
- (2) Съдът може да реабилитира осъдения и без да е възстановил причинените вреди, ако има за това уважителни причини.
- (3) (Изм. - ДВ, бр. 92 от 2002 г., в сила от 01.01.2005 г., изм. относно влизането в сила - ДВ, бр. 26 от 2004 г., в сила от 01.01.2004 г., изм. - ДВ, бр. 103 от 2004 г., в сила от 01.01.2005 г.) Когато наред с наказанието лишаване от свобода е наложено и наказание лишаване от права по чл. 37, ал. 1, точки 6 и 7, или пробация, за да се постанови реабилитация, трябва да е изтекъл срокът на това наказание. Когато е наложена глоба, тя трябва да е изплатена.

Чл.

88. Реабилитация може да се иска и от наследниците на осъдения след неговата смърт, ако той е имал право на това.

Чл.

- 88а.** (Нов - ДВ, бр. 28 от 1982 г.) (1) Когато от изтърпяването на наказанието е изтекъл срок, равен на този по чл. 82, ал. 1 и осъденият не е извършил ново умишлено престъпление от общ характер, за което се предвижда наказание лишаване от свобода, осъждането и последиците му се заличават независимо от предвиденото в друг закон или указ.
- (2) Когато наложеното наказание лишаване от свобода е повече от една година и лицето не е освободено от изтърпяването му на основание чл. 66, срокът по ал. 1 не може да бъде по-малък от десет години.
- (3) При условно осъждане и условно предсрочно освобождаване срокът по ал. 1 започва да тече от деня, в който е изтекъл изпитателният срок.

(4) (Нова - ДВ, бр. 89 от 1986 г.) Когато лицето е извършило две или повече престъпления, за които не е реабилитирано, осъждането и последиците му се заличават след изтичане на предвидените в предходните алинеи срокове за всички осъждания.

(5) (Предишна ал. 4 - ДВ, бр. 89 от 1986 г.) Разпоредбите на предходните алинеи не се прилагат по отношение на осъдените за тежки престъпления против Републиката и за престъпления против мира и човечеството.

Глава единадесета. ПРИНУДИТЕЛНИ МЕДИЦИНСКИ МЕРКИ

**Чл.
89.** По

отношение на лице, извършило общественоопасно деяние в състояние на невменяемост или изпаднало в такова състояние преди постановяване на присъдата или през време на изтърпяване на наказанието, съдът може да постанови:

- а) предаване на близките, ако поемат задължение за лекуването му под наблюдение на психоневрологически диспансер;
- б) принудително лекуване в обикновено психоневрологическо заведение;
- в) принудително лекуване в специална психиатрическа болница или в специално отделение в обикновено психоневрологическо заведение.

**Чл.
90.** (1)

Принудителното лекуване в обикновено психоневрологическо заведение може да бъде постановено от съда по отношение на душевно болен, който с оглед на неговото психическо състояние и на характера на извършеното общественоопасно деяние се нуждае от болнични грижи и лекуване по принудителен ред.

(2) Принудителното лекуване в специална психиатрическа болница или в специално отделение може да бъде постановено от съда по отношение на душевно болен, който с оглед на своето психическо състояние и на характера на извършеното общественоопасно деяние се явява особено опасен за обществото или за своите близки. В тези случаи лицето се държи под усилен надзор, изключващ възможността то да извърши ново общественоопасно деяние.

**Чл.
91.** (1)

Прекратяването и изменяването на постановената принудителна медицинска мярка става от съда, когато това се налага от настъпила промяна в състоянието на болния или от нуждите на неговото лекуване.

(2) Във всички случаи след изтичане на шестмесечен срок от настаняването в лечебното заведение съдът се произнася за прекратяване, продължаване или заменяване на принудителното лечение.

**Чл.
92.** (1)

Когато престъплението е извършено от лице, което страда от алкохолизъм или от друга наркомания, съдът може наред с наказанието да постанови и принудително лекуване.

(2) Когато е наложено наказание без лишаване от свобода, принудителното лекуване се извършва в медицински заведения със специален лечебен и трудов режим.

(3) Принудителното лекуване на осъдените на лишаване от свобода се провежда през време на изпълнение на наказанието. Срокът за принудителното лекуване се приспада от срока на лишаването от свобода.

(4) Когато това е необходимо, съдът може да постанови лекуването да продължи и след освобождаването на осъдения от мястото за лишаване от свобода - в медицинските заведения, указани в алинея втора.

(5) Принудителното лекуване се прекратява от съда, когато неговото продължаване не е повече необходимо.

Допълнителна разпоредба

Обяснение на някои думи

Чл. 93. Указаните по-долу думи и изрази са употребени в този кодекс в следния смисъл:

1. "Длъжностно лице" е това, на което е възложено да изпълнява със заплата или безплатно, временно или постоянно:

- а) служба в държавно учреждение с изключение на извършващите дейност само на материално изпълнение;

- б) (изм. - ДВ, бр. 10 от 1993 г., изм. - ДВ, бр. 62 от 1997 г., доп. - ДВ, бр. 43 от 2005 г., в сила от 01.09.2005 г., изм. - ДВ, бр. 64 от 2007 г., изм. - ДВ, бр. 26 от 2010 г.) ръководна работа или работа, свързана с пазене или управление на чуждо имущество в държавно предприятие, кооперация, обществена организация, друго юридическо лице или при едноличен търговец, както и на нотариус и помощник-нотариус, частен съдебен изпълнител и помощник-частен съдебен изпълнител.
2. (изм. - ДВ, бр. 92 от 2002 г.) "Орган на власт" са органите на държавна власт, органите на държавно управление, органите на съдебната власт, както и служителите при тях, които са натоварени с упражняването на властнически функции.
3. "Представител на обществеността" е лице, посочено от обществена организация да упражнява въз основа на закона или на друг нормативен акт определена функция.
4. (доп. - ДВ, бр. 51 от 2000 г.) "Обществени имущества" са имуществата на държавата, на общините, на кооперациите, на обществените организации и на другите юридически лица, в които те участвуват.
5. "Официален документ" е този, който е издаден по установения ред и форма от длъжностно лице в кръга на службата му или от представител на обществеността в кръга на възложената му функция.
6. "Неистински документ" е този, на който е придаден вид, че представлява конкретно писмено изявление на друго лице, а не на това, което действително го е съставило.
7. (доп. - ДВ, бр. 50 от 1995 г., изм. - ДВ, бр. 153 от 1998 г.) "Тежко престъпление" е това, за което по закона е предвидено наказание лишаване от свобода повече от пет години, доживотен затвор или доживотен затвор без замяна.
8. "Особено тежък случай" е този, при който извършеното престъпление с оглед на настъпилите вредни последици и на други отегчаващи обстоятелства разкрива изключително висока степен на обществена опасност на деянието и дееца.
9. "Маловажен случай" е този, при който извършеното престъпление с оглед на липсата или незначителността на вредните последици или с оглед на други смекчаващи обстоятелства представлява по-ниска степен на обществена опасност в сравнение с обикновените случаи на престъпление от съответния вид.
10. "Ближни" са съпрузите, възходящите, низходящите (включително осиновени, доведени и заварени), братята, сестрите и техните съпрузи, роднините по съребрена линия до IV степен.
11. "Военно време" е времето от обявяването на война или от фактическото започване на военни действия до обявяване на тяхното прекратяване.
12. (нова - ДВ, бр. 28 от 1982 г., в сила от 01.07.1982 г.) Престъплението е извършено "от две или повече лица", когато в самото изпълнение са участвували най-малко две лица.
13. (нова - ДВ, бр. 28 от 1982 г., в сила от 01.07.1982 г.) С международна защита се ползват лицата, за които е предвидена такава защита в международен договор, по който Република България е страна.
14. (нова - ДВ, бр. 62 от 1997 г., изм. - ДВ, бр. 21 от 2000 г.) "Данъци в големи размери" са тези, които надхвърлят три хиляди лева, а "данъци в особено големи размери" са тези, които надхвърлят дванадесет хиляди лева.
15. (нова - ДВ, бр. 7 от 1999 г.) "Чуждо длъжностно лице" е това, което изпълнява:
- а) служба в учреждение на чужда държава;
  - б) функции, възложени от чужда държава, включително от чуждо държавно предприятие или организация;
  - в) (доп. - ДВ, бр. 92 от 2002 г.) служба или поръчение, възложени от международна организация, както и служба в международно парламентарно събрание или международен съд;
  - г) (нова - ДВ, бр. 74 от 2015 г.) функции на арбитър, възложени в съответствие със закона на чужда държава.
16. (нова - ДВ, бр. 21 от 2000 г., отм. - ДВ, бр. 75 от 2006 г., в сила от 13.10.2006 г.)
17. (нова - ДВ, бр. 21 от 2000 г., доп. - ДВ, бр. 92 от 2002 г., отм. - ДВ, бр. 75 от 2006 г., в сила от 13.10.2006 г.)
18. (нова - ДВ, бр. 21 от 2000 г., доп. - ДВ, бр. 92 от 2002 г., отм. - ДВ, бр. 75 от 2006 г., в сила от 13.10.2006 г.)
19. (нова - ДВ, бр. 21 от 2000 г., отм. - ДВ, бр. 75 от 2006 г., в сила от 13.10.2006 г.)
20. (нова - ДВ, бр. 92 от 2002 г., изм. - ДВ, бр. 27 от 2009 г.) "Организирана престъпна група" е структурирано трайно сдружение на три или повече лица с цел да вършат съгласувано в страната или чужбина престъпления, за които е предвидено наказание лишаване от свобода повече от три години. Сдружението е структурирано и без наличие на формално разпределение на функциите между участниците, продължителност на участието или развита структура.
21. (нова - ДВ, бр. 92 от 2002 г., изм. - ДВ, бр. 38 от 2007 г.) "Компютърна система" е всяко отделно устройство или съвкупност от взаимосвързани или сходни устройства, което в изпълнение на определена програма осигурява или един от елементите на което осигурява автоматична обработка на данни.
22. (нова - ДВ, бр. 92 от 2002 г., изм. - ДВ, бр. 38 от 2007 г.) "Компютърни данни" е всяко представяне на факти, информация или понятия във форма, поддаваща се на автоматична обработка, включително компютърни програми.
23. (нова - ДВ, бр. 92 от 2002 г.) "Доставчик на компютърно-информационни услуги" е всяко юридическо или физическо лице, което предлага възможността за комуникация чрез компютърна система или което обработва или съхранява компютърни данни за тази комуникационна услуга или за нейните ползватели.
24. (нова - ДВ, бр. 92 от 2002 г., изм. - ДВ, бр. 75 от 2006 г., в сила от 13.10.2006 г.) "Платежен инструмент" е вещественно средство, което позволява самостоятелно или във връзка с друго средство да се прехвърлят пари или парични стойности.
25. (нова - ДВ, бр. 38 от 2007 г.) "Компютърна мрежа" е съвкупност от свързани помежду си компютърни системи или съоръжения, която дава възможност за обмен на компютърни данни.

26. (нова - ДВ, бр. 38 от 2007 г.) "Компютърна програма" е поредица от машинни инструкции, които са в състояние да приведат компютърна система да осъществява определени функции.

27. (нова - ДВ, бр. 38 от 2007 г.) "Компютърен вирус" е компютърна програма, която се разпространява автоматично и против волята или без знанието на ползващите компютърните системи лица и е предназначена за привеждане на компютърни системи или компютърни мрежи в нежелани от ползващите ги състояния или в осъществяване на нежелани резултати.

28. (нова - ДВ, бр. 38 от 2007 г., изм. - ДВ, бр. 74 от 2015 г.) "Порнографски материал" е изготвен по какъвто и да е начин, неприличен, неприемлив или несъвместим с обществения морал материал, чието съдържание изобразява реално или симулирано блудствено действие, съвкупление, полово сношение, включително содомия, мастурбация, сексуален садизъм или мазохизъм, както и похотливо показване на половите органи на лице.

29. (нова - ДВ, бр. 107 от 2014 г., в сила от 01.01.2015 г.) "Задължителни осигурителни вноски за държавно обществено осигуряване или за здравно осигуряване в големи размери" са тези, които надхвърлят три хиляди лева, а "задължителни осигурителни вноски за държавно обществено осигуряване или за здравно осигуряване в особено големи размери" са тези, които надхвърлят дванадесет хиляди лева.

30. (нова - ДВ, бр. 74 от 2015 г.) "Порнографско представление" е представяне на живо или в реално време пред друго на похотливо показване на половите органи на лице, ненавършило 18-годишна възраст, или на участието на такова лице в реално или симулирано блудствено действие, съвкупление, полово сношение, включително содомия, мастурбация, сексуален садизъм или мазохизъм.

Особена разпоредба

Чл.

94. Разпоредбите на общата част на този кодекс се прилагат и за престъпления, предвидени в други закони.

ОСОБЕНА ЧАСТ

Глава първа.

ПРЕСТЪПЛЕНИЯ ПРОТИВ РЕПУБЛИКАТА

Раздел I.

Измяна

Чл.

95. (Изм. - ДВ, бр. 50 от 1995 г., изм. - ДВ, бр. 153 от 1998 г.) Който с цел да бъде съборена, подровена или отслабена властта в републиката участва в извършването на опит за преврат за насилствено завземане на властта в центъра или по места, или в бунт, или във въоръжено въстание, се наказва с лишаване от свобода от десет до двадесет години, с доживотен затвор или с доживотен затвор без замяна.

Чл.

96. (Изм. - ДВ, бр. 41 от 1985 г.) (1) (Доп. - ДВ, бр. 50 от 1995 г., изм. - ДВ, бр. 153 от 1998 г.) Който с цел да подрови или отслаби властта в републиката или да създаде затруднения лиши от живот държавен или обществен деятел, се наказва с лишаване от свобода двадесет години, с доживотен затвор или с доживотен затвор без замяна.

(2) Който със същата цел причини тежка телесна повреда на такова лице, се наказва с лишаване от свобода от пет до петнадесет години.

(3) (Доп. - ДВ, бр. 50 от 1995 г., изм. - ДВ, бр. 153 от 1998 г.) Който с целта по ал. 1 чрез палеж, взрив, наводнение или друго общоопасно деяние причини смърт на едно или повече лица, се наказва с лишаване от свобода от петнадесет до двадесет години, с доживотен затвор или доживотен затвор без замяна.

Чл.

97. (Доп. - ДВ, бр. 50 от 1995 г., изм. - ДВ, бр. 153 от 1998 г.) Който с посочената в предходния член цел

извърши общоопасно престъпление по чл. 349 или 350, се наказва с лишаване от свобода от десет до двадесет години, с доживотен затвор или с доживотен затвор без замяна.

Чл.

97а. (Нов - ДВ, бр. 41 от 1985 г.) (1) Който с целта по чл. 96 задържи някого като заложник, чието освобождаване поставя в зависимост от изпълнението на определено условие от страна на държавата, на държавна или обществена организация или на трето лице, се наказва с лишаване от свобода от три до десет години.

(2) Когато в случаите по предходната алинея деецът заплашва, че ако поставеното от него условие не бъде изпълнено, ще причини смърт или тежка или средна телесна повреда на задържания, наказанието е лишаване от свобода от пет до петнадесет години.

Раздел II. Предателство и шпионство

Чл.**98. (1)**

Който подбужда чужда държава или обществена група в чужбина към война или друго враждебно действие против Републиката, се наказва с лишаване от свобода от пет до петнадесет години.

(2) Същото наказание се налага и на онзи, който извърши действие с цел да предизвика война или друго враждебно действие против Републиката.

Чл.**99. (1)**

(Доп. - ДВ, бр. 50 от 1995 г., изм. - ДВ, бр. 153 от 1998 г.) Който лиши от живот представител на чужда държава с цел да предизвика война или международни усложнения срещу републиката, се наказва с лишаване от свобода от десет до двадесет години, с доживотен затвор или с доживотен затвор без замяна.

(2) За тежка телесна повреда на такова лице със същата цел наказанието е лишаване от свобода от пет до петнадесет години.

Чл.

100. (1) (Доп. - ДВ, бр. 50 от 1995 г., изм. - ДВ, бр. 153 от 1998 г.) Български гражданин, който във време на обявена или започната война, постъпи доброволно в редовете на неприятелска войска или въоръжена група или участва във враждебно действие против Републиката, или под каквато и да е форма премине на страната на неприятеля, се наказва с лишаване от свобода от десет до двадесет години, с доживотен затвор или с доживотен затвор без замяна.

(2) Същото наказание се налага и на български гражданин, който по какъвто и да е начин подпомага чужда държава или обществена група в чужбина при провеждане на военни или други враждебни действия против Републиката.

Чл.

101. (1) Български гражданин, който напусне страната или откаже да се върне в страната с цел да се постави в услуга на чужда държава или на чужда организация, за да ? служи във вреда на републиката, се наказва с лишаване от свобода от три до десет години.

(2) Ако деянието е извършено от военнослужещ, наказанието е лишаване от свобода от пет до петнадесет години.

Чл.

102. (1) Който с цел да намали отбранителната способност на републиката предизвика бунт или неподчинение в българската войска или бягство от нея, или със същата цел разстрои подготовката или снабдяването ?, се наказва с лишаване от свобода от пет до петнадесет години.

(2) (Доп. - ДВ, бр. 50 от 1995 г., изм. - ДВ, бр. 153 от 1998 г.) Ако от деянието са настъпили тежки последици или ако то е извършено във военно време, наказанието е лишаване от свобода от десет до двадесет години, доживотен затвор или доживотен затвор без замяна.

Чл.

103. (Доп. - ДВ, бр. 75 от 2006 г., в сила от 13.10.2006 г.) Който, изпълнявайки държавна служба или поръчение пред чуждо правителство или международна организация умишлено ги води във вреда на

републиката, се наказва с лишаване от свобода от десет до петнадесет години, както и с лишаване от права по чл. 37, ал. 1, т. 6 и 9.

Чл.

104. (1) (Доп. - ДВ, бр. 50 от 1995 г., изм. - ДВ, бр. 153 от 1998 г., изм. - ДВ, бр. 26 от 2004 г.) Който издаде или събира с цел да издаде на чужда държава или на чужда организация информация, представляваща държавна тайна, се наказва за шпионство с лишаване от свобода от десет до двадесет години, с доживотен затвор или с доживотен затвор без замяна.

(2) Ако деецът доброволно разкрие пред органите на властта извършеното престъпление, наказва се при смекчаващи обстоятелства.

(3) (Нова - ДВ, бр. 95 от 1975 г., изм. - ДВ, бр. 99 от 1989 г., изм. - ДВ, бр. 26 от 2004 г.) Информацията, представляваща държавна тайна, се определя със закон.

Чл.

105. (1) Който се постави в услуга на чужда държава или на чужда организация, за да ? служи като шпионин, ако не е извършил деяние по предходния член, се наказва с лишаване от свобода от пет до петнадесет години.

(2) Деецът не се наказва, ако доброволно се разкрие пред органите на властта.

Раздел III. Диверсия и вредителство

Чл.

106. (Доп. - ДВ, бр. 50 от 1995 г., изм. - ДВ, бр. 153 от 1998 г.) Който с цел да отслаби властта или да ? създаде затруднения унищожи или повреди обществени сгради, строежи, инсталации, съоръжения, транспортни или съобщителни средства или друго значително обществено имущество, се наказва за диверсия с лишаване от свобода от пет до петнадесет години, а в особено тежки случаи - с лишаване от свобода двадесет години, с доживотен затвор или с доживотен затвор без замяна.

Чл.

107. Който с цел да отслаби властта или да ? създаде затруднения разстройва или подравя промишлеността, транспорта, селското стопанство, паричната и кредитната система, други стопански отрасли или отделни стопански предприятия, като използва държавни учреждения, стопански предприятия или обществени организации, като възпрепятствува тяхната дейност, или като не изпълнява възложените му важни стопански задачи, се наказва за вредителство с лишаване от свобода от три до десет години, а в особено тежки случаи - с лишаване от свобода от пет до петнадесет години.

Раздел IV. Други престъпления

Чл.

108. (Изм. - ДВ, бр. 41 от 1985 г., изм. - ДВ, бр. 99 от 1989 г.) (1) (Изм. - ДВ, бр. 10 от 1993 г., изм. - ДВ, бр. 92 от 2002 г., изм. - ДВ, бр. 38 от 2007 г.) Който проповядва фашистка или друга антидемократична идеология или насилствено изменяне на установения от Конституцията на Република България обществен и държавен строй, се наказва с лишаване от свобода до три години или с глоба до пет хиляди лева.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 10 от 1993 г., изм. - ДВ, бр. 92 от 2002 г., изм. - ДВ, бр. 38 от 2007 г., доп. - ДВ, бр. 95 от 2016 г.) Който по какъвто и да е начин опетни герба, знамето или химна на Република България, или знамето или химна на Европейския съюз, се наказва с лишаване от свобода до две години или с глоба до три хиляди лева.

Чл.

108а. (Нов - ДВ, бр. 92 от 2002 г.) (1) (Изм. - ДВ, бр. 33 от 2011 г., в сила от 27.05.2011 г., доп. - ДВ, бр. 74 от 2015 г.) Който с цел да създаде смут и страх в населението или да заплаши, или да принуди орган на властта, представител на обществеността или представител на чужда държава или на международна организация да извърши или пропусне нещо в кръга на неговите функции, извърши престъпление по чл. 115, чл. 128, чл. 142, чл. 143, чл. 143а, чл. 216, ал. 1 и 5, чл. 319б - 319г, чл. 326, чл. 330, чл. 333, чл. 334, чл. 337, чл. 339, чл. 340, чл. 341а, чл. 341б, чл. 344, чл. 347, ал. 1, чл. 348, чл. 349, чл. 350, чл. 352, ал. 1, 2 и 3, чл. 354, чл. 356е, чл. 356з, се наказва за тероризъм с лишаване от свобода от пет до петнадесет години, а когато е причинена смърт - с лишаване от свобода от петнадесет до тридесет години, доживотен затвор или доживотен затвор без замяна.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 33 от 2011 г., в сила от 27.05.2011 г., изм. - ДВ, бр. 74 от 2015 г.) Който по какъвто и да е начин, пряко или косвено събира или предоставя финансови или други средства, като знае или предполага, че те ще бъдат използвани изцяло или частично:

1. за извършване на деяние по ал. 1;
2. от организация или група, която си поставя за цел извършване на деяние по ал. 1 или 3;
3. от лице, извършило деяние по ал. 1, се наказва с лишаване от свобода от три до дванадесет години.

(3) (Нова - ДВ, бр. 33 от 2011 г., в сила от 27.05.2011 г.) Който набира или обучава отделни лица или групи от хора с цел извършване на престъпление по ал. 1, се наказва с лишаване от свобода от две до десет години.

(4) (Нова - ДВ, бр. 74 от 2015 г.) Който се обучава с цел извършване на престъпление по ал. 1, се наказва с лишаване от свобода до осем години.

(5) (Нова - ДВ, бр. 74 от 2015 г.) Деецът по ал. 4 не се наказва, ако доброволно се разкрие на властта, преди да е извършено престъпление по ал. 1.

(6) (Нова - ДВ, бр. 74 от 2015 г.) Български гражданин, който излезе през границата на страната с цел да участва в престъпление по ал. 1 - 4, включително против друга държава, се наказва с лишаване от свобода до десет години.

(7) (Нова - ДВ, бр. 74 от 2015 г.) Наказанието по ал. 6 се налага и на чужденец, който с цел да участва в престъпление по ал. 1 - 4, включително против друга държава, влезе през границата на страната или незаконно пребивава в нея.

(8) (Предидшна ал. 3 - ДВ, бр. 33 от 2011 г., в сила от 27.05.2011 г., предидшна ал. 4 - ДВ, бр. 74 от 2015 г.) Предметът на престъплението по ал. 2 се отнема в полза на държавата, а ако липсва или е отчужден, присъжда се неговата равностойност.

Чл.

109. (Изм. - ДВ, бр. 99 от 1989 г.) (1) (Изм. - ДВ, бр. 92 от 2002 г., изм. - ДВ, бр. 75 от 2006 г., в сила от 13.10.2006 г.) Който образува или ръководи организация или група, която си поставя за цел да извършва престъпления по тази глава, се наказва с лишаване от свобода до дванадесет години, но не повече от наказанието, предвидено за съответното престъпление.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 92 от 2002 г., доп. - ДВ, бр. 75 от 2006 г., в сила от 13.10.2006 г.) Който членува в такава организация или група, се наказва с лишаване от свобода до десет години, но не повече от наказанието, предвидено за съответното престъпление.

(3) (Нова - ДВ, бр. 33 от 2011 г., в сила от 27.05.2011 г.) Когато организацията или групата си поставя за цел да извършва престъпление по чл. 108а, наказанието е:

1. по ал. 1 - лишаване от свобода от десет до двадесет години;
2. по ал. 2 - лишаване от свобода от две до десет години.

(4) (Изм. - ДВ, бр. 95 от 1975 г., изм. - ДВ, бр. 92 от 2002 г., доп. - ДВ, бр. 75 от 2006 г., в сила от 13.10.2006 г., предидшна ал. 3 - ДВ, бр. 33 от 2011 г., в сила от 27.05.2011 г.) Участник в организацията или групата, който доброволно се предаде на органите на властта, разкрие всичко, което му е известно за организацията или групата и по този начин съществено улесни разкриването и доказването на извършени от нея престъпления по тази глава, се наказва при условията на чл. 55.

(5) (Изм. - ДВ, бр. 92 от 2002 г., доп. - ДВ, бр. 75 от 2006 г., в сила от 13.10.2006 г., предидшна ал. 4 - ДВ, бр. 33 от 2011 г., в сила от 27.05.2011 г.) Не се наказва участник в организацията или групата, който доброволно се предаде на властта и разкрие организацията или групата, преди да е извършено от нея или от него друго престъпление по тази глава.

Чл.

110. (1) (Изм. - ДВ, бр. 99 от 1989 г., изм. - ДВ, бр. 92 от 2002 г., предидшен текст на чл. 110 - ДВ, бр. 74 от 2015 г.) За приготвяне към престъпление по чл. 95, 96, 99, 106, 107 и чл. 108а, ал. 1 наказанието е лишаване от свобода до шест години.

(2) (Нова - ДВ, бр. 74 от 2015 г.) Чужденец, който на територията на страната се подготвя да извърши в чужбина престъпление по чл. 108а, ал. 1, се наказва с лишаване от свобода до шест години, но не повече от наказанието, предвидено в чл. 108а, ал. 1.

Чл.

111. (Отм. - ДВ, бр. 99 от 1989 г.)

Чл.

112. (Отм. - ДВ, бр. 99 от 1989 г.)

Чл.

112а. (Нов - ДВ, бр. 41 от 1985 г., отм. - ДВ, бр. 99 от 1989 г.)

Чл.

113. (Отм. - ДВ, бр. 99 от 1989 г.)

Допълнителни разпоредби

Чл.

114. (Изм. - ДВ, бр. 28 от 1982 г., в сила от 01.07.1982 г.) (1) (Изм. - ДВ, бр. 92 от 2002 г., в сила от 01.01.2005 г., изм. относно влизането в сила - ДВ, бр. 26 от 2004 г., в сила от 01.01.2004 г., изм. - ДВ, бр. 103 от 2004 г., в сила от 01.01.2005 г.) За престъпления по тази глава съдът може да постанови лишаване от права по чл. 37, ал. 1, т. 6 - 10.

(2) (Доп. - ДВ, бр. 92 от 2002 г.) За престъпления по чл. 95 - 107, чл. 108а и 109 съдът може да постанови конфискация на част или на цялото имущество на виновния.

Глава втора. ПРЕСТЪПЛЕНИЯ ПРОТИВ ЛИЧНОСТТА

Раздел I. Убийство

Чл.

115. Който умишлено умъртви друго, се наказва за убийство с лишаване от свобода от десет до двадесет години.

Чл.

116. (Изм. - ДВ, бр. 28 от 1982 г., в сила от 01.07.1982 г., доп. - ДВ, бр. 50 от 1995 г.) (1) За убийство:

1. на длъжностно лице, на представител на обществеността, както и на военно лице, включително от съюзна или приятелска държава или войска, при или по повод изпълнение на службата или функцията му или на лице, ползващо се с международна защита;
2. (изм. - ДВ, бр. 27 от 2009 г.) от длъжностно лице, както и от представител на обществеността, от полицейски орган при или по повод изпълнение на службата или функцията му;
3. на баща или на майка, както и на рожден син или на родена дъщеря;
4. (доп. - ДВ, бр. 62 от 1997 г.) на бременна жена, на малолетно лице или на повече от едно лице;
5. на лице, което се намира в безпомощно състояние;
6. по начин или със средства, опасни за живота на мнозина, по особено мъчителен начин за убития или с особена жестокост;
7. с користна цел;
8. с цел да бъде улеснено или прикрито друго престъпление;
- 8а. (нова - ДВ, бр. 84 от 2013 г.) с цел отнемане на телесен орган, тъкан, клетка или телесна течност от пострадалия;
9. извършено предумишлено;
10. (нова - ДВ, бр. 92 от 2002 г.) извършено от лице, което действа по поръчение или в изпълнение на решение на организирана престъпна група;
11. (предишна т. 10 - ДВ, бр. 92 от 2002 г., доп. - ДВ, бр. 33 от 2011 г., в сила от 27.05.2011 г.) извършено по хулигански, расистки или ксенофобски подбуди и
12. (изм. - ДВ, бр. 153 от 1998 г., предишна т. 11, изм. - ДВ, бр. 92 от 2002 г., в сила от 01.01.2005 г., изм. относно влизането в сила - ДВ, бр. 26 от 2004 г., в сила от 01.01.2004 г.) представляващо опасен рецидив или осъществено от лице, извършило друго умишлено убийство по предходния или настоящия член, за което не е постановена присъда,

(доп. - ДВ, бр. 28 от 1982 г., в сила от 01.07.1982 г., изм. - ДВ, бр. 50 от 1995 г., изм. - ДВ, бр. 153 от 1998 г., изм. - ДВ, бр. 92 от 2002 г., изм. - ДВ, бр. 103 от 2004 г., в сила от 01.01.2005 г.) наказанието е лишаване от свобода от петнадесет до двадесет години, доживотен затвор или доживотен затвор без замяна.

(2) (Нова - ДВ, бр. 62 от 1997 г., изм. - ДВ, бр. 153 от 1998 г., изм. и доп. - ДВ, бр. 103 от 2004 г., в сила от 01.01.2005 г., доп. - ДВ, бр. 43 от 2005 г., в сила от 01.09.2005 г., изм. - ДВ, бр. 64 от 2007 г., изм. - ДВ, бр. 27 от 2009 г., изм. - ДВ, бр. 80 от 2009 г., изм. - ДВ, бр. 33 от 2011 г., в сила от 27.05.2011 г., доп. - ДВ, бр. 61 от 2013 г.) За убийство на съдия, прокурор, следовател, полицейски орган, разследващ полицай, държавен съдебен изпълнител, частен съдебен изпълнител и помощник-частен съдебен изпълнител, както и на митнически служител, на орган по приходите, на служител от Изпълнителната агенция по горите или на служител на Министерството на околната среда и водите, осъществяващ контролна дейност или на медицински специалист, на учител (възпитател) при или по повод изпълнение на службата или функцията му наказанието е лишаване от свобода от двадесет до тридесет години, доживотен затвор или доживотен затвор без замяна.

Чл.

117. (1) (Изм. - ДВ, бр. 26 от 2010 г.) Приготовление за убийство се наказва с лишаване от свобода от една до шест години.

(2) Същото наказание се налага и на онзи, който подбужда другото към убийство.

Чл.

118. (Изм. - ДВ, бр. 28 от 1982 г., в сила от 01.07.1982 г., изм. - ДВ, бр. 26 от 2010 г.) За убийство, извършено в състояние на силно раздразнение, което е предизвикано от пострадалия с насилие, с тежка обида или клевета или с друго противозаконно действие, от което са настъпили или е било възможно да настъпят тежки последици за виновния или негови близки, наказанието е: в случаите на чл. 115 - лишаване от свобода от една до осем години, а в случаите на чл. 116, ал. 1, т. 1 - 6 - лишаване от свобода от три до десет години.

Чл.**119.** За

убийство, извършено при превишаване пределите на неизбежната отбрана, наказанието е лишаване от свобода до пет години.

Чл.**120.** За

убийство, извършено от майка върху рожба във време на раждане или веднага след него, наказанието е лишаване от свобода до три години.

Чл.

121. (Изм. - ДВ, бр. 103 от 2004 г., в сила от 01.01.2005 г.) За убийство на току-що родена рожба с чудовищен вид виновният родител се наказва с лишаване от свобода до една година или с пробация.

Чл.

122. (1) (Изм. - ДВ, бр. 26 от 2010 г.) Който причини другиму смърт по непредпазливост, се наказва с лишаване от свобода до пет години.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 26 от 2010 г.) Ако смъртта е причинена с огнестрелно оръжие или със силно действащо отровно вещество или ако е причинена смърт на две или повече лица, наказанието е лишаване от свобода от една до шест години.

Чл.

123. (1) (Изм. - ДВ, бр. 26 от 2010 г.) Който причини другиму смърт поради незнание или немарливо изпълнение на занятие или на друга правно регламентирана дейност, представляващи източник на повишена опасност, се наказва с лишаване от свобода от една до шест години.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 26 от 2010 г.) Който по непредпазливост причини другиму смърт чрез действия, които спадат към занятие или дейност по предходната алинея, които той няма право да упражнява, се наказва с лишаване от свобода от две до осем години.

(3) (Изм. - ДВ, бр. 26 от 2010 г.) Ако в случаите по предходните алинеи деецът е бил в пияно състояние или ако е причинена смърт на повече от едно лице, наказанието е лишаване от свобода от три до десет години, а в особено тежки случаи - лишаване от свобода от пет до петнадесет години.

(4) Ако деецът след деянието е направил всичко, зависещо от него за спасяване на пострадалия, наказанието е: по ал. 1 и 2 - лишаване от свобода до три години; по ал. 3 - лишаване от свобода до пет години, а в особено тежки случаи - лишаване от свобода от три до десет години.

Чл.

124. (1) Който причини другиму смърт по непредпазливост вследствие на умишлено нанесена телесна повреда, се наказва с лишаване от свобода от три до дванадесет години при тежка телесна повреда, от две до осем години при средна телесна повреда и до пет години при лека телесна повреда.

(2) (Нова - ДВ, бр. 95 от 1975 г., изм. - ДВ, бр. 28 от 1982 г., изм. - ДВ, бр. 89 от 1986 г.) Ако деянието по предходната алинея е извършено в състояние на силно раздразнение, което е предизвикано от пострадалия с насилие, с тежка обида или клевета или с друго противозаконно действие, от което са настъпили или е било възможно да настъпят тежки последици за виновния или негови близки, наказанието е: при тежка телесна повреда - лишаване от свобода до пет години; при средна телесна повреда - лишаване от свобода до три години; при лека телесна повреда - лишаване от свобода до две години.

(3) (Нова ал. 3 - ДВ, бр. 89 от 1986 г., изм. - ДВ, бр. 92 от 2002 г., в сила от 01.01.2005 г., изм. относно влизането в сила - ДВ, бр. 26 от 2004 г., в сила от 01.01.2004 г., изм. - ДВ, бр. 103 от 2004 г., в сила от 01.01.2005 г.) Ако телесната повреда, от която е последвала смъртта, е опасен рецидив, наказанието е: при тежка телесна повреда - лишаване от свобода от пет до петнадесет години, а при средна телесна повреда - лишаване от свобода от три до десет години.

(4) (Нова - ДВ, бр. 89 от 1986 г.) Когато деянието по ал. 1 или 3 е извършено при превишаване пределите на неизбежната отбрана, наказанието е: при тежка телесна повреда - лишаване от свобода до пет години, при средна телесна повреда - лишаване от свобода до четири години, а при лека телесна повреда - лишаване от свобода до две години.

Чл.

125. Не

се наказва майка, която по непредпазливост причини смърт на своята недородена или току-що родена рожба.

Чл.

126. (1) (Изм. - ДВ, бр. 62 от 1997 г., изм. - ДВ, бр. 75 от 2006 г., в сила от 13.10.2006 г.) Който със съгласието на бременна жена умъртви плода ? извън акредитирано лечебно заведение или в нарушение на утвърдените медицински стандарти и правилата за добра медицинска практика, се наказва с лишаване от свобода до пет години.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 62 от 1997 г.) Ако виновният няма висше медицинско образование или е умъртвил плода на две или повече жени, наказанието е лишаване от свобода до осем години.

(3) (Изм. - ДВ, бр. 62 от 1997 г.) Ако деянието по предходните алинеи е извършено повторно, наказанието е лишаване от свобода от две до осем години.

(4) Бременната жена не носи наказателна отговорност по предходните алинеи, включително и за подбuditелство и помагачество.

(5) (Изм. - ДВ, бр. 62 от 1997 г.) Ако умъртвяването на плода е извършено без съгласието на бременната, наказанието е лишаване от свобода от три до осем години.

(6) (Изм. - ДВ, бр. 62 от 1997 г.) Ако в последния случай е последвала смъртта на бременната, наказанието е лишаване от свобода от пет до дванадесет години.

Чл.

127. (1) (Изм. - ДВ, бр. 26 от 2010 г.) Който по какъвто и да е начин подпомогне или склони другиго към самоубийство и последва такова или само опит, се наказва с лишаване от свобода от една до шест години.

(2) За същото престъпление, извършено спрямо непълнолетно лице или спрямо лице, за което виновният знае, че е неспособно да ръководи постъпките си или че не разбира свойството или значението на извършеното, наказанието е лишаване от свобода от три до десет години.

(3) Който чрез жестоко отнасяне или системно унизяване на достойнството на лице, намиращо се в материална или друга зависимост от него, го доведе до самоубийство или до опит за самоубийство, като е допуснал това, се наказва с лишаване от свобода от две до осем години.

(4) Ако деянието по предходната алинея е извършено по непредпазливост, наказанието е лишаване от свобода до три години.

Раздел II. Телесна повреда

Чл.

128. (1) Който причини другиму тежка телесна повреда се наказва с лишаване от свобода от три до десет години.

(2) Телесната повреда е тежка, ако е причинено: продължително разстройство на съзнанието; постоянна слепота с едното или с двете очи; постоянна глухота; загуба на речта; детеродна неспособност; обезобразяване, което причинява завинаги разстройство на речта или на сетивен орган; загуба на единия бъбрек, слезката или на крило на белия дроб; загуба или осакатяване на крак или ръка; постоянно общо разстройство на здравето, опасно за живота.

Чл.

129. (1) (Изм. - ДВ, бр. 26 от 2010 г.) Който причини другиму средна телесна повреда, се наказва с лишаване от свобода до шест години.

(2) Телесната повреда е средна, ако е причинено: трайно отслабване на зрението или слуха; трайно затрудняване на речта, на движението на крайниците, снагата или врата, на функциите на половите органи без причиняване на детеродна неспособност; счупване на челюст или избиване на зъби, без които се затруднява дъвченето или говоренето; обезобразяване на лицето или на други части от тялото; постоянно разстройство на здравето, неопасно за живота, или разстройство на здравето, временно опасно за живота; наранявания, които проникват в черепната, гръдната и коремната кухина.

Чл.

130. (1) (Изм. - ДВ, бр. 103 от 2004 г., в сила от 01.01.2005 г.) Който причини другиму разстройство на здравето, извън случаите на чл. 128 и 129, се наказва за лека телесна повреда с лишаване от свобода до две години или с пробация.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 28 от 1982 г., в сила от 01.07.1982 г., попр. - ДВ, бр. 31 от 1982 г., изм. - ДВ, бр. 10 от 1993 г., изм. - ДВ, бр. 92 от 2002 г., изм. - ДВ, бр. 103 от 2004 г., в сила от 01.01.2005 г.) За лека телесна повреда, изразяваща се в причиняване на болка или страдание без разстройство на здравето, наказанието е лишаване от свобода до шест месеца или пробация, или глоба от сто до триста лева.

(3) Ако в случаите на предходните алинеи пострадалият е отвърнал веднага на дееца със също такава телесна повреда, съдът може да освободи и двамата от наказание.

Чл.

131. (1) За причиняване телесна повреда:

1. (доп. - ДВ, бр. 28 от 1982 г., в сила от 01.07.1982 г., изм. - ДВ, бр. 62 от 1997 г.) на длъжностно лице, на представител на обществеността, както и на военно лице, включително и от съюзна или приятелска държава или войска при или по повод изпълнение на службата или функцията му; или на лице, ползващо се с международна защита;
2. (изм. - ДВ, бр. 27 от 2009 г.) от длъжностно лице, от представител на обществеността, от полицейски орган при или по повод изпълнение на службата или функцията му;
3. на майка или на баща;
4. (доп. - ДВ, бр. 95 от 1975 г., изм. - ДВ, бр. 62 от 1997 г.) на бременна жена, на малолетно лице или на повече от едно лице;
5. (изм. - ДВ, бр. 95 от 1975 г.) по начин, особено мъчителен за пострадалия;
6. (нова - ДВ, бр. 95 от 1975 г.) от лице, извършило умишлено друга тежка или средна телесна повреда по чл. 128 и 129 или по този член, за която не е постановена присъда;
7. (нова - ДВ, бр. 28 от 1982 г., в сила от 01.07.1982 г.) повторно, ако телесната повреда е тежка или средна;
8. (нова - ДВ, бр. 92 от 2002 г.) от лице, което действа по поръчение или в изпълнение на решение на организирана престъпна група;
- 8а. (нова - ДВ, бр. 84 от 2013 г.) с цел отнемане на телесен орган, тъкан, клетка или телесна течност от пострадалия;
9. (нова - ДВ, бр. 92 от 2002 г.) по начин или със средства, опасни за живота на мнозина или с особена жестокост;
10. (нова - ДВ, бр. 92 от 2002 г.) с користна цел;
11. (нова - ДВ, бр. 92 от 2002 г.) с цел да бъде улеснено или прикрито друго престъпление;
12. (нова - ДВ, бр. 92 от 2002 г., доп. - ДВ, бр. 33 от 2011 г., в сила от 27.05.2011 г.) по хулигански, расистки или ксенофобски подбуди.

(Нов израз - ДВ, бр. 95 от 1975 г., изм. - ДВ, бр. 103 от 2004 г., в сила от 01.01.2005 г., изм. - ДВ, бр. 26 от 2010 г.) наказанието е лишаване от свобода от три до петнадесет години при тежка телесна повреда; от две до десет години при средна телесна повреда; до три години при лека телесна повреда по чл. 130, ал. 1 и до една година или пробация по чл. 130, ал. 2;

(2) (Нова - ДВ, бр. 62 от 1997 г., изм. и доп. - ДВ, бр. 103 от 2004 г., в сила от 01.01.2005 г., доп. - ДВ, бр. 43 от 2005 г., в сила от 01.09.2005 г., изм. - ДВ, бр. 64 от 2007 г., изм. - ДВ, бр. 27 от 2009 г., изм. - ДВ, бр. 80 от 2009 г., изм. - ДВ, бр. 33 от 2011 г., в сила от 27.05.2011 г., доп. - ДВ, бр. 61 от 2013 г.) За причиняване на телесна повреда на съдия, прокурор, следовател, полицейски орган, разследващ полицаи, държавен съдебен изпълнител, частен съдебен изпълнител и помощник-частен съдебен изпълнител, както и на митнически служител, на орган по приходите, на служител от Изпълнителната агенция по горите или на служител на Министерството на околната среда и водите, осъществяващ контролна дейност или на медицински специалист, на учител (възпитател) при или по повод изпълнение на службата или функцията му наказанието е лишаване от свобода:

1. от пет до петнадесет години при тежка телесна повреда;
2. от три до десет години при средна телесна повреда;
3. от една до пет години при лека телесна повреда по чл. 130, ал. 1;
4. до три години при лека телесна повреда по чл. 130, ал. 2.

Чл.

131а. (Предшна ал. 2 на чл. 131 - ДВ, бр. 28 от 1982 г., в сила от 01.07.1982 г., изм. - ДВ, бр. 89 от 1986 г., изм. - ДВ, бр. 92 от 2002 г., в сила от 01.01.2005 г., изм. относно влизането в сила - ДВ, бр. 26 от 2004 г., в сила от 01.01.2004 г., изм. - ДВ, бр. 103 от 2004 г., в сила от 01.01.2005 г., изм. - ДВ, бр. 75 от 2006 г., в сила от 13.10.2006 г., изм. - ДВ, бр. 26 от 2010 г.) В случаите на опасен рецидив, наказанието е: при тежка телесна повреда лишаване от свобода от осем до петнадесет години, а при средна телесна повреда лишаване от свобода от пет до дванадесет години.

Чл.

132. (1) (Изм. - ДВ, бр. 28 от 1982 г., в сила от 01.07.1982 г., изм. - ДВ, бр. 89 от 1986 г.) За телесна повреда, освен в случаите на чл. 131а, причинена другиму в състояние на силно раздразнение, предизвикано от пострадалия с насилие, с тежка обида, с клевета или с друго противозаконно действие, от което са настъпили или е било възможно да настъпят тежки последици за виновния или негови близки, наказанието е:

1. лишаване от свобода до три години при тежка телесна повреда;
2. лишаване от свобода до една година при средна телесна повреда;
3. (изм. - ДВ, бр. 28 от 1982 г., в сила от 01.07.1982 г., изм. - ДВ, бр. 103 от 2004 г., в сила от 01.01.2005 г.) лишаване от свобода три месеца или пробация до шест месеца при лека телесна повреда по чл. 130, ал. 1;
4. (изм. - ДВ, бр. 10 от 1993 г., изм. - ДВ, бр. 92 от 2002 г., изм. - ДВ, бр. 103 от 2004 г., в сила от 01.01.2005 г.) пробация до шест месеца или глоба от сто до триста лева по чл. 130, ал. 2.

(2) Наказанията по предходната алинея се налагат и в случаите на причиняване телесна повреда при превишаване пределите на неизбежната отбрана.

Чл.

133. (Изм. - ДВ, бр. 103 от 2004 г., в сила от 01.01.2005 г.) Който причини другиму по непредпазливост тежка или средна телесна повреда, се наказва с лишаване от свобода до една година или с пробация.

Чл.

134. (1) Който причини другиму тежка или средна телесна повреда поради незнание или поради немарливо изпълнение на занятие или на друга правно регламентирана дейност, представляващи източник на повишена опасност, се наказва:

1. с лишаване от свобода до три години при тежка телесна повреда и
2. (изм. - ДВ, бр. 103 от 2004 г., в сила от 01.01.2005 г.) с лишаване от свобода до две години или с пробация при средна телесна повреда.

(2) (Изм. и доп. - ДВ, бр. 75 от 2006 г., в сила от 13.10.2006 г.) Който по непредпазливост причини другиму тежка или средна телесна повреда чрез действия, които спадат към занятие или дейност по предходната алинея, които той няма право да упражнява се наказва за тежка телесна повреда с лишаване от свобода до пет години, а за средна телесна повреда - с лишаване от свобода до три години.

(3) (Изм. - ДВ, бр. 75 от 2006 г., в сила от 13.10.2006 г.) Ако в случаите на предходните алинеи деецът е бил в пияно състояние или ако е причинена повреда на повече от едно лице, наказанието е лишаване от свобода от една до шест години при тежка телесна повреда и лишаване от свобода до пет години при средна телесна повреда.

(4) Ако деецът след деянието е направил всичко зависещо от него за оказване помощ на пострадалия, това се взема предвид като смекчаващо обстоятелство при определяне на наказанието.

Чл.

135. (1) (Изм. - ДВ, бр. 10 от 1993 г., изм. - ДВ, бр. 62 от 1997 г.) Който, като знае, че страда от венерическа болест, зарази другиго със същата болест, се наказва с лишаване от свобода до три години и с глоба до двеста лева.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 10 от 1993 г., изм. - ДВ, бр. 62 от 1997 г.) Ако в случая на предходната алинея заразените са непълнолетни лица до 16-годишна възраст или са заразени повече от две лица, наказанието е лишаване от свобода до пет години или глоба до петстотин лева.

(3) (Изм. - ДВ, бр. 10 от 1993 г., изм. - ДВ, бр. 62 от 1997 г.) Който, като знае, че страда от венерическа болест, зарази по непредпазливост другиго със същата болест се наказва с лишаване от свобода до една година или с глоба до двеста лева.

(4) (Изм. - ДВ, бр. 10 от 1993 г., изм. - ДВ, бр. 62 от 1997 г.) Който чрез полово сношение или по друг начин постави друго лице в опасност да бъде заразено от венерическа болест, се наказва с лишаване от свобода до шест месеца или с глоба до двеста лева.

(5) (Изм. - ДВ, бр. 28 от 1982 г., в сила от 01.07.1982 г., изм. - ДВ, бр. 10 от 1993 г., изм. - ДВ, бр. 62 от 1997 г.) Лице, болно от венерическа болест, което откаже да се лекува или се отклонява от редовно задължително лекуване, се наказва с глоба до триста лева, налагана по административен ред.

(6) Ако деянието по предходната алинея е извършено повторно, наказанието е лишаване от свобода до шест месеца.

Раздел III. Злепоставяне

Чл.

136. (1) (Предишен текст на чл. 136 - ДВ, бр. 28 от 1982 г., в сила от 01.07.1982 г., изм. - ДВ, бр. 103 от 2004 г., в сила от 01.01.2005 г.) Който наруши правила, установени за охрана на безопасността на труда, и с това изложи на опасност живота или здравето на трудещите се, се наказва с лишаване от свобода до три години или с пробация, както и с обществено порицание.

(2) (Нова - ДВ, бр. 28 от 1982 г., в сила от 01.07.1982 г., изм. - ДВ, бр. 103 от 2004 г., в сила от 01.01.2005 г.) Когато с деяние по предходната алинея по непредпазливост се изложи на опасност животът или здравето на трудещите се, наказанието е лишаване от свобода до една година или пробация.

Чл.

137. Който изложи лице, лишено от възможността да се самозапазва поради малолетство, престарялост, болест или изобщо поради своята безпомощност, по такъв начин, че животът му може да бъде в опасност, и като съзнава това, не му се притече на помощ, се наказва с лишаване от свобода до три години.

Чл.

138. (Изм. - ДВ, бр. 103 от 2004 г., в сила от 01.01.2005 г.) Който съзнателно не окаже помощ на лице, за което е длъжен да се грижи и което се намира в опасност за живота си и няма възможност да се самопази поради малолетство, престарялост, болест или изобщо поради своята безпомощност, в случаите, когато е могъл да окаже помощ, се наказва с лишаване от свобода до една година или с пробация.

Чл.

139. (Изм. - ДВ, бр. 28 от 1982 г., в сила от 01.07.1982 г., изм. - ДВ, бр. 10 от 1993 г., изм. - ДВ, бр. 92 от 2002 г., изм. - ДВ, бр. 103 от 2004 г., в сила от 01.01.2005 г.) Който при непосредствена опасност за живота на друго не се притече на помощ, която е могъл да му даде без опасност за себе си или за друго, се наказва с пробация до шест месеца или с глоба от сто до триста лева.

Чл.

140. (Изм. - ДВ, бр. 103 от 2004 г., в сила от 01.01.2005 г.) Водач на превозно средство, който след превозна злополука, в която има участие, не окаже необходимата помощ на пострадалото лице, която е могъл да му даде без опасност за себе си или за друго, се наказва с лишаване от свобода до една година или с пробация.

Чл.

141. (Изм. - ДВ, бр. 28 от 1982 г., в сила от 01.07.1982 г.) (1) (Изм. - ДВ, бр. 10 от 1993 г., изм. - ДВ, бр. 92 от 2002 г., изм. - ДВ, бр. 103 от 2004 г., в сила от 01.01.2005 г.) Лице, което упражнява медицинско занятие, ако след като бъде поканено, не се притече на помощ на болен или на родилка без уважителна причина, се наказва с пробация или с глоба от сто до триста лева.
 (2) (Изм. - ДВ, бр. 103 от 2004 г., в сила от 01.01.2005 г.) Ако на виновния е било известно, че болният или родилката са в опасно положение, наказанието е лишаване от свобода до една година или пробация.
 (3) (Изм. - ДВ, бр. 10 от 1993 г., изм. - ДВ, бр. 92 от 2002 г., изм. - ДВ, бр. 103 от 2004 г., в сила от 01.01.2005 г.) Който, като е длъжен да окаже помощ на болен, не му окаже такава помощ без уважителни причини, се наказва с пробация до шест месеца или с глоба от сто до триста лева.

Раздел IV.

Отвлечане и противозаконно лишаване от свобода (Загл. изм. - ДВ, бр. 50 от 1995 г.)

Чл.

142. (Нов - ДВ, бр. 50 от 1995 г.) (1) (Изм. и доп. - ДВ, бр. 92 от 2002 г., доп. - ДВ, бр. 27 от 2009 г., изм. - ДВ, бр. 26 от 2010 г.) Който отвлече друго, се наказва с лишаване от свобода от три до десет години.
 (2) (Изм. - ДВ, бр. 26 от 2010 г.) Наказанието е лишаване от свобода от седем до петнадесет години, когато:
 1. деецът е бил въоръжен;
 2. деянието е извършено от две или повече лица;
 3. (изм. - ДВ, бр. 62 от 1997 г.) отвлеченото лице е бременна жена или не е навършило 18 години;
 4. отвлеченото лице се ползва с международна защита;
 5. деянието е извършено по отношение на две или повече лица.
 6. (нова - ДВ, бр. 62 от 1997 г.) деянието е извършено от лице, което се занимава с охранителна дейност, от служител в организация, която извършва охранителна или застрахователна дейност, от лице, което действа по поръчка на такава организация или се представя, че действа по такава поръчка, от лице от състава на Министерството на вътрешните работи или лице, което се представя за такова;
 7. (нова - ДВ, бр. 62 от 1997 г., доп. - ДВ, бр. 92 от 2002 г.) отвлечането е с користна цел или с цел лицето да бъде изведено извън границите на страната;
 8. (нова - ДВ, бр. 62 от 1997 г., изм. - ДВ, бр. 92 от 2002 г.) деянието е извършено от лице, което действа по поръчение или в изпълнение на решение на организация или група по чл. 321а или организирана престъпна група.
 (3) (Изм. - ДВ, бр. 26 от 2010 г.) Наказанието е лишаване от свобода от десет до двадесет години или доживотен затвор, както и конфискация на част или цялото имущество на виновния, когато:

1. деянието е извършено повторно или представлява опасен рецидив;
2. от деянието са настъпили значителни вредни последици;
3. към отвлеченото лице е проявена особена жестокост;
4. деянието е извършено по особено мъчителен или опасен за здравето на отвлечения начин;
5. освобождаването на отвлечения е поставено в зависимост от изпълнение на определено условие от страна на трето лице.

(4) (Отм. - ДВ, бр. 26 от 2010 г.)

(5) (Нова - ДВ, бр. 26 от 2010 г.) За приготвяне, подбуждане или сдружаване с цел извършване на престъпление по този член наказанието е лишаване от свобода от една до шест години.

(6) (Нова - ДВ, бр. 26 от 2010 г.) В случаите по ал. 1 - 5 деецът се наказва при условията на чл. 55, ако доброволно се предаде на органите на властта, разкрие всичко, което му е известно за извършените престъпления, и по този начин съществено улесни разкриването и доказването на престъпленията.

Чл.

142а. (Предишен чл. 142 - ДВ, бр. 50 от 1995 г.) (1) (Изм. - ДВ, бр. 62 от 1997 г., изм. - ДВ, бр. 26 от 2010 г.) Който противозаконно лиши някого от свобода, се наказва с лишаване от свобода до шест години.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 62 от 1997 г., изм. - ДВ, бр. 26 от 2010 г.) Ако деянието е извършено от длъжностно лице или от представител на обществеността в нарушение на службата или функцията му, или от лице по чл. 142, ал. 2, точки 6 и 8, наказанието е лишаване от свобода от две до осем години.

(3) (Нова - ДВ, бр. 62 от 1997 г.) Ако деянието по предходните алинеи е извършено по отношение на бременна жена, малолетно или непълнолетно лице, наказанието е лишаване от свобода от три до десет години.

(4) (Предишна ал. 3, изм. - ДВ, бр. 62 от 1997 г., изм. - ДВ, бр. 26 от 2010 г.) Ако деянието по предходните алинеи е извършено по начин, мъчителен или опасен за здравето на пострадалия, или ако лишаването от свобода е продължило повече от две денонощия, наказанието е лишаване от свобода от три до дванадесет години.

(5) (Нова - ДВ, бр. 28 от 1982 г., в сила от 01.07.1982 г., отм. - ДВ, бр. 50 от 1995 г., предишна ал. 4 - ДВ, бр. 62 от 1997 г., изм. - ДВ, бр. 26 от 2010 г.) Наказанието по ал. 1 се налага и на онзи, който съзнателно настани или задържи здраво лице в здравно заведение за душевно болни.

(6) (Нова - ДВ, бр. 28 от 1982 г., в сила от 01.07.1982 г., отм. - ДВ, бр. 50 от 1995 г.)

Раздел V. Принуда

Чл.

143. (1) (Изм. - ДВ, бр. 50 от 1995 г.) Който принуди другото да извърши, да пропусне или да претърпи нещо, противно на волята му, като употреби за това сила, заплашване или злоупотреби с властта си, се наказва с лишаване от свобода до шест години.

(2) (Нова - ДВ, бр. 62 от 1997 г.) Ако деянието е извършено от лице по чл. 142, ал. 2, точки 6 и 8, наказанието е лишаване от свобода от три до десет години.

(3) (Нова - ДВ, бр. 62 от 1997 г., изм. и доп. - ДВ, бр. 103 от 2004 г., в сила от 01.01.2005 г., доп. - ДВ, бр. 43 от 2005 г., в сила от 01.09.2005 г., изм. - ДВ, бр. 64 от 2007 г., изм. - ДВ, бр. 27 от 2009 г., изм. - ДВ, бр. 80 от 2009 г., изм. - ДВ, бр. 33 от 2011 г., в сила от 27.05.2011 г.) Когато принудата се упражнява по отношение на съдия, прокурор, следовател, полицейски орган, разследващ полицай, държавен съдебен изпълнител, частен съдебен изпълнител и помощник частен съдебен изпълнител, както и на митнически служител, на орган по приходите, на служител от Изпълнителната агенция по горите или на служител на Министерството на околната среда и водите, осъществяващ контролна дейност при или по повод изпълнение на службата или на функцията му, наказанието е:

1. в случаите по ал. 1 - лишаване от свобода от две до осем години;
2. в случаите по ал. 2 - лишаване от свобода от пет до петнадесет години.

Чл.

143а. (Нов - ДВ, бр. 41 от 1985 г.) (1) Който задържи някого като заложник, чието освобождаване поставя в зависимост от изпълнението на определено условие от страна на държавата, на държавна или обществена организация или на трето лице, се наказва с лишаване от свобода от една до осем години.

(2) Когато в случаите по предходната алинея деецът заплашва, че ако поставеното от него условие не бъде изпълнено, ще причини смърт или тежка или средна телесна повреда на задържания, наказанието е лишаване от свобода от две до десет години.

(3) (Нова - ДВ, бр. 62 от 1997 г.) Ако деянието по предходните алинеи е извършено от лице по чл. 142, ал. 2, точки 6 и 8, наказанието е:

1. по ал. 1 - лишаване от свобода от две до десет години;
2. по ал. 2 - лишаване от свобода от пет до дванадесет години.

Чл.

144. (1) (Изм. - ДВ, бр. 28 от 1982 г., в сила от 01.07.1982 г., изм. - ДВ, бр. 10 от 1993 г., изм. - ДВ, бр. 62 от 1997 г., изм. - ДВ, бр. 92 от 2002 г., изм. - ДВ, бр. 26 от 2010 г.) Който се закани на друго с престъпление против неговата личност или имот или против личността или имота на неговите близки и това заканване би могло да възбуди основателен страх за осъществяването му, се наказва с лишаване от свобода до три години.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 28 от 1982 г., в сила от 01.07.1982 г., изм. - ДВ, бр. 10 от 1993 г., изм. - ДВ, бр. 62 от 1997 г., изм. - ДВ, бр. 26 от 2010 г.) За закана спрямо длъжностно лице или представител на обществеността при или по повод изпълнение на службата или функцията му, или спрямо лице, ползващо се с международна защита, наказанието е лишаване от свобода до шест години.

(3) (Изм. - ДВ, бр. 62 от 1997 г., изм. - ДВ, бр. 92 от 2002 г., в сила от 01.01.2005 г., изм. относно влизането в сила - ДВ, бр. 26 от 2004 г., в сила от 01.01.2004 г., изм. - ДВ, бр. 26 от 2010 г.) Ако деецът се е заканил с убийство или деянието е извършено от лице по чл. 142, ал. 2, точки 6 и 8, наказанието е лишаване от свобода до шест години.

Раздел VI. Издаване на чужда тайна

Чл.

145. (1) (Предишен текст на чл. 145, изм. - ДВ, бр. 28 от 1982 г., в сила от 01.07.1982 г., изм. - ДВ, бр. 10 от 1993 г., изм. - ДВ, бр. 92 от 2002 г.) Който противозаконно открие чужда тайна, опасна за доброто име на някого, която му е поверена или му е станала известна във връзка с неговото занятие, се наказва с лишаване от свобода до една година или с глоба от сто до триста лева.

(2) (Нова - ДВ, бр. 28 от 1982 г., в сила от 01.07.1982 г., изм. - ДВ, бр. 103 от 2004 г., в сила от 01.01.2005 г.) Който разгласи тайната на осиновяването с намерение да причини вредни последици на осиновения, на осиновителя или на семейството им, се наказва с лишаване от свобода до шест месеца или с пробация, а когато от деянието са настъпили тежки последици - с лишаване от свобода до една година.

Чл.

145а. (Нов - ДВ, бр. 62 от 1997 г.) (1) Който използва информация, събрана чрез използване на специални разузнавателни средства, извън нейното предназначение за опазване на националната сигурност или за целите на наказателното производство, се наказва с лишаване от свобода до три години и глоба до петстотин лева.

(2) Когато деянието е извършено от длъжностно лице, което е придобило информацията или тя му е станала известна в кръга на неговата служба, наказанието е лишаване от свобода от една до пет години и глоба до пет хиляди лева.

(3) В случаите по предходната алинея съдът може да постанови лишаване от права по чл. 37, ал. 1, точки 6 и 7.

Раздел VII. Обида и клевета

Чл.

146. (1) (Изм. - ДВ, бр. 28 от 1982 г., в сила от 01.07.1982 г., изм. - ДВ, бр. 10 от 1993 г., изм. - ДВ, бр. 21 от 2000 г.) Който каже или извърши нещо унижително за честта или достойнството на друго в негово присъствие, се наказва за обида с глоба от хиляда до три хиляди лева. В този случай съдът може да наложи и наказание обществено порицание.

(2) Ако обиденият е отвърнал веднага с обида, съдът може да освободи и двамата от наказание.

Чл.

147. (1) (Изм. - ДВ, бр. 28 от 1982 г., в сила от 01.07.1982 г., изм. - ДВ, бр. 10 от 1993 г., изм. - ДВ, бр. 21 от 2000 г.) Който разгласи позорно обстоятелство за друго или му припише престъпление, се наказва за клевета с глоба от три хиляди до седем хиляди лева и с обществено порицание.

(2) Деецът не се наказва, ако се докаже истинността на разгласените обстоятелства или на приписаните престъпления.

Чл.

148. (1) (Изм. - ДВ, бр. 28 от 1982 г., в сила от 01.07.1982 г.) За обида:
1. нанесена публично;

2. разпространена чрез печатно произведение или по друг начин;
  3. на длъжностно лице или на представител на обществеността при или по повод изпълнение на службата или функцията му и
  4. (изм. - ДВ, бр. 10 от 1993 г.) от длъжностно лице или от представител на обществеността при или по повод изпълнение на службата или функцията му,
(изм. - ДВ, бр. 28 от 1982 г., в сила от 01.07.1982 г.) наказанието е глоба от три хиляди до десет хиляди лева и обществено порицание.
- (2) (Изм. - ДВ, бр. 28 от 1982 г., в сила от 01.07.1982 г., изм. - ДВ, бр. 21 от 2000 г.) За клевета, извършена при условията на предходната алинея, както и за клевета, от която са настъпили тежки последици, наказанието е глоба от пет хиляди лева до петнадесет хиляди лева и обществено порицание.
- (3) В случаите на ал. 1, точка 1 може да намери приложение ал. 2 на чл. 146.

Чл.

148а. (Нов - ДВ, бр. 62 от 1997 г., изм. - ДВ, бр. 21 от 2000 г.) Който разгласи устно, чрез печатни произведения или по друг начин данни, обстоятелства или твърдения за друго, основаващи се на неправомерно придобита информация от архива на Министерството на вътрешните работи, се наказва с глоба от пет хиляди до двадесет хиляди лева.

Раздел VIII. Разврат

